

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**İTFAİYEDE OLAY YERİ KOMUTA SİSTEMLERİ
VE İSTANBUL MODELİ ÖNERİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Veysel KIRMIÇ

İstanbul, 2011

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü
Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Program**

İTFAİYEDE OLAY YERİ KOMUTA SİSTEMLERİ VE İSTANBUL MODELİ ÖNERİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Veysel KIRMIÇ

Danışman: Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU

İstanbul, 2011

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü
Program Adı

Tezin Başlığı : İtfaiyede Olay Yeri Komuta Sistemleri ve İstanbul
Modeli Önerisi
Öğrencinin Adı Soyadı : Veysel KIRMİÇ
Tez Savunma Tarihi : 27.01.2011

Bu yüksek lisans tezi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

İmza

Yrd. Doc. Dr. Tunç BOZBURA
Enstitü Müdürü

Bu tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Tez Sınav Jürisi Üyeleri :

Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU (Tez Danışmanı) :

Prof. Dr. Oktay ALNIAK :

Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKTAŞ :

TEŐEKKÜR

Bu tez'in hazırlanmasında ilk tez yöneticim Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU, Emekli Tuğgeneral Prof. Dr. M. Oktay ALNIAK, Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKTAŞ hocalarıma bana verdikleri emek, umut ve baŐladıđım iÇi bitirme konusunda verdikleri cesareten dolayı sonsuz teŐekkürlerimi iletmek istiyorum. İ.B.B. Kocasinan İtfaiye Grup Amiri ve amirim olan Hasan KARAKAŐA'a, bana Őuan ki itfaiye teşkilatı konusunda sözlü ve yazılı yardımları dokunan Gr. Amir Yr. Őemsettin ERDOĞAN'a ve Gr. Amiri Aslan SEKMEN'e ,deneyimlerinden faydalandığım BaŐcavuşum Kenan BARAN'a, eserlerinden faydalandığım Prof. Dr. Abdurahman KILIÇ'a, İBİTEM'e bana maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen anne ve babama çok teŐekkür ederim.

27.01.2011

Veysel KIRMİÇ

ÖZET

İTFAİYEDE OLAY YERİ KOMUTA SİSTEMLERİ VE İSTANBUL MODELİ ÖNERİSİ

Kırmiç, Veysel

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU

Ocak, 2011, 65 Sayfa

Yangına yapılan müdahale, sadece uygun söndürücü madde ile yapılanı değil aynı zamanda en kısa sürede ve en doğru yöntemle yapılan müdahaledir. Bu nedenle, müdahaleden önce olay yerinde ki karmaşanın ve zaman kaybının önlenmesine yönelik hiyerarşik yapı ve görev tanımı iyi oluşturmuş ekipler kurulmalıdır. Bu çalışmada, Olay Komuta Sistemi (OKS)' nin temel fonksiyonları ve İstanbul İtfaiyesinin OKS organizasyonu incelenmiş olup dünyadaki OKS' lere entegre olan uygun bir model önerilmiştir. Önerilen model ile ekiplerin olaya en kısa sürede ve en doğru yöntemle müdahale etmeleri amaçlanmıştır.

Kısa özeti yukarıdaki gibi anlatılan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, mevcut problemin tanımı yapılmış ve önemi vurgulanmış, dünyadaki durum incelenerek tez çalışmasının amacı açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümde, itfaiye teşkilatının görevleri, itfaiyede çalışan personelin görev sorumluluk, davranışları, aldıkları eğitimler, karargâhtaki düzenleri, itfaiye teşkilatının yönetim yapısı ve organizasyon şemaları verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, OKS' nin temel fonksiyonlarını, neden OKS hakkında bilgi sahibi olmak gerekir, komuta devri, beklenmedik bir acil durumda cevap verilmesi gereken başlıca sorular, olay yerinde kısımlama yapılması ve komuta devri konusunda bilgiler içermektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, Dünyada ki OKS modelleri incelenerek, İstanbul İtfaiyesinde ki mevcut durum karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilere bağlı olarak, gelişmiş ülkelerde ki OKS sistemleri ile rekabet edebilen uygun model İstanbul İtfaiyesi için önerilmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde, önerilen modelin İstanbul İtfaiyesine sağlayacağı katkılar açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Olay Komuta Sistemi, İtfaiye teşkilatı, Komuta devri, Olay yerinde kısımlama yapılması

ABSTRACT

INCIDENT COMMAND SYSTEM IN FIREBRIGADE AND PROPOSED MODEL FOR ISTANBUL

Kırmiç, Veysel

Urban Systems and Transport Management
Supervisor: Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU

January, 2011, 65 Pages

Fire the intervention, is not only done by the appropriate extinguisher at the same time it is the most accurate method with matter as soon as possible and relied. Therefore, before touching on the scene when the turmoil and to prevent the loss of well-formed definition of a hierarchical structure and task teams should be established. In this study, the Incident Command System (ICS) of the basic functions and organization were studied in the Istanbul Firebrigade proposed a model for integrated the ICS in the world. The proposed model with the teams event was aimed to intervene as soon as possible and the most accurate method.

A short summary of this work consists of five sections as above described. In the first study, the current definition of the problem and its importance has been highlighted, the world situation is explained by examining the purpose of the research study.

In the second chapter, the duties of fire department organization, fire brigade staff task responsibility, behavior, their training, office layouts, fire-fighting organization, management structure and organizational charts are given.

In the third section, the basic functions of ICS, why do you need to have information about ICS, transfer of command, the main questions to be answered in an unexpected emergency, contains information about the transfer of command at the scene and made classification.

In this investigation, the Incident Command System models that examined in the Istanbul Firebrigade that compared the current situation in the world.. Depending on the data obtained by the developed countries can compete with the ICS system is proposed for the appropriate model Istanbul Firebrigade.

In conclusion, the proposed model describes the contributions to provide in the Istanbul Firebrigade.

Key Words: Incident Command System, Fire Brigade, Transfer Of Command, Deployments In The Incident Event

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
TABLolar	ix
KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
2. İTFAİYE TEŞKİLATI VE ÇALIŞANLARI	4
2.1 İTFAİYENİN VE İTFAİYE ÇALIŞANLARININ TANIMI.....	4
2.1.1 İtfaiye Teşkilatının Görevleri.....	4
2.1.2 İtfaiyeci Kimdir?	5
2.1.3 İşe Alıştırma (Oryantasyon) Eğitimi	6
2.2 İTFAİYE İÇERİSİNDE DEĞİŞİK KADEMELERDE GÖREV YAPAN PERSONEL VE SORUMLULUKLARI	8
2.2.1 İtfaiye Erinin Görevleri	8
2.2.2 Mıntıkacı Personel	8
2.2.3 Yazıcı Personel	9
2.2.4 Santral Görevlisi	9
2.2.5 Şoförün Görevleri	10
2.2.6 Merdiven Operatörünün Görevleri.....	10
2.2.7 Başşoför'ün Görevleri.....	10
2.2.8 Onbaşının Görevleri	10
2.2.9 Çavuşun Görevleri	10
2.2.10 Ekip Amirinin Görevleri	11
2.2.11 Grup Amir Yardımcısının Görevleri	11
2.2.12 Grup Amirinin Görevleri	11
2.2.13 Müdür Yardımcısının Görevleri.....	11
2.2.14 Müdürün Görevleri.....	12
2.2.15 Daire Başkanı	12
2.3 İSTANBUL İTFAİYESİ VE ÇALIŞMA DÜZENİ	13
2.4 İSTANBUL İTFAİYESİNİN YÖNETİM YAPISI	14
2.5 İSTANBUL İTFAİYESİNİN ORGANİZASYON ŞEMASI.....	15
2.5.1 İtfaiye Daire Başkanının Görevleri	16
2.5.2 Avrupa Yakası İtfaiye Müdürünün Görevleri	17
2.5.3 Anadolu Yakası İtfaiye Müdürünün Görevleri.....	18
2.5.4 İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürünün Görevleri	19
2.5.5 Afet Koordinasyon Müdürünün Görevleri.....	19
2.5.5.1 İstanbul il kriz merkezi'nin çalışmalarına paralel olarak.....	20
2.5.6 Acil Yardım Ve Can Kurtarma Müdürünün Görevleri.....	20
2.5.7 Kocasinan Grup Amirliği.....	22
2.5.8 Anadolu ve Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüklerine Bağlı Grup ve Müfrezeler	22
3. OLAY KOMUTA SİSTEMİ.....	25

3.1 OLAY KOMUTA SİSTEMİ NEDİR?	25
3.1.1 Neden Olay Komuta Sistemi Hakkında Bilgi Sahibi Olmak Gerekir? ..	25
3.1.2 Olay Komutanı	29
3.1.3 Komuta Devri	30
3.1.3.1 Olay komutanının başlıca amaçları.....	31
3.1.3.2 Beklenmedik bir acil durumda cevap verilmesi gereken başlıca sorular	31
3.1.3.3 Can güvenliği	32
3.1.3.4 Olay dengesi (İstikrar)	32
3.1.3.5 Malın korunması.....	33
3.1.4 Planlama Birimi	33
3.1.5 Operasyon Birimi	34
3.1.6 Lojistik Birimi	34
3.1.7 Finans Birimi	35
3.2 OLAY YERİNDE KISIMLAMA YAPILMASI	35
3.2.1 Kimyasal Fabrikalara Müdahalede Kısımlama	38
3.2.2 Binalarda Meydana Çıkan Yangınlarda Kısımlama	43
3.2.3 Zincirleme Trafik Kazalarında Kısımlama	44
4. İTFAİYE TEŞKİLATINDA OLAY KOMUTA SİSTEMLERİNİN UYGULANMASI.....	45
4.1 İTFAİYE İÇİN ÖNERİLEN OKS MODELİ.....	45
4.1.1 Başlangıç Aracı Tek Araç.....	48
4.1.2 Başlangıç Ve Merdiven Aracı	49
4.1.3 Takım Müdahale	50
4.1.4 Bir Olay Birden Fazla Takımın Müdahalesi Durumunda Olay Yeriinde	51
4.1.5 Olay Yeriine Müdür Yardımcısının Gelmesi Ve Komutayı Devralması Durumunda	51
4.1.6 Olayın Avrupa Veya Asya Bölgesinde Gelişmesi Halinde	52
4.1.7 Olay Komutanı Daire Başkanı Olması Halinde	53
4.1.8 Olay Komutanının Vali Olması Durumunda	54
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKÇA.....	61
ÖZGEÇMİŞ.....	655

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	: İstanbul itfaiyesi idari yapılanma şeması	16
Şekil 2.2	: Avrupa yakası itfaiye müdürlüğü idari yapılanma şeması.....	18
Şekil 2.3	: Anadolu yakası itfaiye müdürlüğü idari yapılanma şeması	19
Şekil 2.4	: İtfaiye destek hizmetleri müdürlüğü idari yapılanma şeması	19
Şekil 2.5	: AKOM müdürlüğü idari yapılanma şeması.....	20
Şekil 2.6	: Acil yardım ve can kurtarma müdürlüğü idari yapılanma şeması.....	21
Şekil 2.7	: Bölge grup amirliği idari yapılanma şeması.....	22
Şekil 2.8	: Avrupa ve anadolu yakası itfaiye grupları.....	23
Şekil 3.1	: Olay komuta sistemindeki fonksiyonlar	33
Şekil 3.2	: Kısımlama örneği.....	36
Şekil 3.3	: Değişik kısımlama örnekleri	37
Şekil 3.4	: Kimyasal alana müdahale anında kısımlama	38
Şekil 3.5	: Kimyasal maddelere müdahale anında kısımlama ve değişim.....	39
Şekil 3.6	: Kimyasal maddelere müdahale anında kısımlama ve değişim.....	40
Şekil 3.7	: Çobançeşme mahallesinde petrol türevi işlenen bir fabrikada çıkan yangına müdahale ederken kısımlara ayırma örneği	41
Şekil 3.8	: Yenibosna doğu sanayi sitesinde kimyasal madde üretim atölyesinde çıkan yangında kısımlama yapılması örneği	42
Şekil 3.9	: Binaların kısımlandırılması	43
Şekil 3.10	: Zincirleme trafik kazalarında kısımlama yapılması	44
Şekil 4.1	: Branşlaşma ve bilgi düzeyi arasındaki ilişki.	46
Şekil 4.2	: Başlangıç aracı için önerilen OKS modeli	48
Şekil 4.3	: Başlangıç ve merdiven aracının aynı anda çıkması durumunda önerilen OKS Modeli	49
Şekil 4.4	: Takımın çıkması halinde önerilen OKS Modeli	50
Şekil 4.5	: Bir olaya birden fazla takımın müdahalesi durumu için önerilen OKS Modeli	51
Şekil 4.6	: Olay yerine müdür yardımcısı gelmesi halinde önerilen OKS Modeli	51
Şekil 4.7	: Olay yerine müdürün gelmesi halinde önerilen OKS modeli.....	52

Şekil 4.8 : Olay komutanının daire başkanı olması durumunda önerilen OKS Modeli.....	53
Şekil 4.9 : 7126 sayılı sivil savunma kanunu, 01.04.1988 gün ve 88/12777 sayılı afetlere ilişkin acil yardım teşkilatı ve planlama esaslarına dair yönetmeliğe göre olay komut sistemi.....	54

TABLÖLAR

Tablo 4.1 : Kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmet grubu itfaiye servisi planlaması	
Kocasinan grup amirliği personel çizelgesi	47

KISALTMALAR

Afet Koordinasyon Merkezi	: AKOM
Afet Yönetim Sistemi	: AYS
Federal Emergency Management Agency	: FEMA
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	: İBB
İstanbul Büyükşehir İtfaiye Eğitim Merkezi	: İBİTEM
İtfaiye Çavuşu	: İtf. Çvş.
İtfaiye Eri	: İtf. Eri.
İtfaiye Onbaşı	: İtf. Onb.
Merdiven Operatörü	: Merd.Op.
Olay Komuta Sistemi	: OKS

1. GİRİŞ

Bir itfaiyecinin yaklaşık 70 çeşidin üzerinde kurtarma ve birçok değişik yardım görevi varken, İtfaiyeci denince akla ilk gelen yangındır. Yangın kelimesinin anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde 6 farklı şekilde kullanılsa da halk arasında yangın denince akla ilk gelen ateşin kontrolsüz biçimde yayılması ve insanlara zarar vermesidir. Yangınlar geometrik artış göstermesi sebebiyle çok hızlı gelişen bir felaket, bir zarar ve bazen yok oluş süreci olarak bilinir.

Günümüzde şehirlerdeki yoğunluk, felaketlerin boyutlarını da arttırmaktadır. Yabancı devletlerden ve diğer şehirlerden gelen yardım ekipleri için ortak bir terminoloji oluşturulmalı, olay yerine gelen yardımsever ve görevlilerin görev dağılımı ve sorumluluklarının belli olması durumunda, işlerin daha hızlı ve rahat yürüyeceği, yangına müdahalenin daha hızlı olacağı, zarar ve olası can kaybını önlemede başarı oranının artacağı bilinmelidir.

İnsanoğlu yaklaşık olarak açlığa 60 gün, susuzluğa altı gün, fakat havasızlığa altı dakika dayanabilmektedir. İstatistikî çalışmalarda; ölümlerin %90'ından fazlasına zehirli dumanların neden olduğu görülmüştür (Kılıç, 2010). Ortaya çıkan yangınlarda en çok can kaybı; ortamdaki oksijenin azalması sonucu boğulma. Yanma olayı sonucu ortaya çıkan kimyasal maddelere bağlı olarak zehirlenme. Travmaya bağlı olarak şok geçirme ve çok az bir kısmında ateşe maruz kalıp yanma şeklinde gerçekleşir. Bütün bu olaylar dakikalar içinde meydana gelmesine rağmen, olay yerinde bekleyenler ve felakete maruz kalanlar için zaman izafi olarak geçmek bilmez. Bu sebeple halk, itfaiyenin olay yerine gelir gelmez felakete maruz kalanları en kısa sürede kurtarmasını beklemektedir.

Hiçbir olay bir diğerine benzemez, çok büyük olaylarda hızlı bir şekilde ekiplerin kontrol ve komuta edilmesi gerekmektedir. İtfaiye ekiplerini kontrol eden amirin bir olay karşısında mümkün olduğunca hızlı ve doğru karar vermesi istenmektedir. Bu çalışmamızdaki amacımız; ekip personelinin görevini bilip, olay anında

sorumluluklarını çok hızlı bir şekilde yerine getirmesini sağlamaya çalışmaktadır. Olay yeri komuta sistemlerinin geliştirilmesi, olay yerindeki kargaşa ve emir komuta zincirinin düzgün şekilde yürütülmesi, itfaiye personelinin verimli bir şekilde yönetilmesi, can ve mal kaybının en aşağı indirilmesinde kullanılmalıdır. Bu sayede itfaiyenin olay yerinde daha çabuk konuşlanması, müdahale etmesi ve gerekli verimin alınması istenmektedir.

Olay Komuta Sistemi (OKS), tüm tehlikeler ve her düzeydeki acil müdahale için uzun yıllar edinilen bilgi ve deneyimler sonucu oluşturulmuştur. Bu sistem yerel düzeyde, ilçe, il çapında ve ülke genelinde Acil Müdahale Yönetiminin temelidir.

Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD), OKS acil ve acil olmayan uygulamaları 40 yıla yakın bir süredir denenmektedir. Devletin bütün kademeleri ve özel sektör kuruluşlarının farklı seviyelerde OKS eğitimini sürekli olarak kullanmaları gerekmektedir. ABD’de OKS bütün işletmeler tarafından bugün kullanılmaktadır. Günlük sıkça rastlanılan olay ve acil durum yönetiminde operasyonlar için temel hedefleri iletişim, hesap verebilirlik ve verimli kaynak kullanımı olan bir sistemdir. Uygulamada hemen hemen tüm Afet Yönetim Sistemleri (AYS) ve afet müdahale ajansları OKS’ yi kullanır. Federal hazırlık için acil servislerin hepsi OKS’ yi kullanmak zorundadır. Federal Acil Durum Yönetim Ajansının (FEMA) Ulusal Müdahale Planının bir parçası olarak sistem genişletildi ve bütünleşmiş Ulusal Olay Yönetim Sistemi kuruldu.

OKS yaygın olarak Birleşik Krallıkta da kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler OKS Kanada’da kullanılmaktadır. Yeni Zelanda’da benzer bir sistem olan Eşgüdümlü Olay Yönetim Sistemi, Avustralya’da Australian Inter-Service Olay Yönetim Sistemi ve British Columbia, Kanada’da British Columbia Acil Müdahale Yönetimi tarafından geliştirilen İl Acil Programı kullanılmaktadır. Brezilya’da, Rio De Jenerio Devlet İtfaiyesinde her ölçekteki olayda ve acil durumlarda OKS kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler OKS kullanımını bütün devletler tarafından standartlaştırılmasını istemektedir.

Bu çalışmamızda ki amacımız; ekip personelinin görevini bilip, olay anında sorumluluklarını çok hızlı bir şekilde yerine getirmesini sağlamaya çalışmaktır. Olay yeri komuta sistemlerinin geliştirilmesi, olay yerindeki kargaşa ve emir komuta zincirinin düzgün şekilde yürütülmesi, İtfaiye personelinin verimli bir şekilde yönetilmesi, can ve mal kaybının en aşağı indirilmesinde kullanılmalıdır. Bu sayede itfaiyenin olay yerinde daha çabuk konuşlanması, müdahale etmesi ve gerekli verimin alınması istenmektedir.

2. İTFAİYE TEŞKİLATI VE ÇALIŞANLARI

2.1 İTFAİYENİN VE İTFAİYE ÇALIŞANLARININ TANIMI

Günümüzde itfaiyeciliğin de aralarında bulunduğu her bir mesleğin ilgili kurumlarca veya o mesleğin çalışanlarınca yapılmış farklı mesleki tanımlamaları vardır.

2.1.1 İtfaiye Teşkilatının Görevleri

Belediye sınırları içerisinde bulunan sorumluluk bölgesindeki her türlü yangınlara, doğal afetlere, trafik kazalarına, su baskınlarına, can kurtarma olaylarına müdahale eden, eğitilmesi gerekli veya kendi istekleri ile eğitim talep eden kamu ve özel sektör personeline “yangın güvenliği, yangınlara müdahale ve her türlü kurtarma“ eğitimi veren, bölgesindeki her türlü topluma açık yapı ve konutları ilgili mevzuata göre denetleyen, ayrıca belediye başkanının verdiği diğer ilgili görevleri yapan belediyeye bağlı birimdir.

İtfaiye teşkilatının görevleri 21/10/2006 tarihli ve 26326 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuştur. Bu görevler;

- a) Yangınlara müdahale etmek ve söndürmek,
- b) Her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma ve benzeri durumlarda teknik kurtarma gerektiren olaylara müdahale etmek ve ilk yardım hizmetlerini yürütmek; arazide, su üstü ve su altında her türlü arama ve kurtarma çalışmalarını yapmak,
- c) Su baskınlarına müdahale etmek,
- d) Doğal afetler ve olağanüstü durumlarda kurtarma çalışmalarına katılmak,
- e) 12/6/2002 tarihli ve 2002/4390 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ile verilen görevleri yapmak,
- f) 5/6/1964 tarihli ve 6/3150 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sivil Savunma ile İlgili Şahsi Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama

ve Diğer Hizmetler Tüzüğü gereğince kurulan itfaiye servisi mükelleflerini eğitmek, nükleer, biyolojik, kimyasal (NBC) maddeleri ile kirlenmelerde arıtma işlemlerine yardımcı olmak,

- g) Halkı, kurum ve kuruluşları itfaiye hizmetleri ile ilgili olarak bilgilendirmek, alınacak önlemler konusunda eğitmek ve bu konuda tatbikatlar yapmak,
- h) Kamu ve özel kuruluşlara ait itfaiye birimleri ile gönüllü itfaiye personelinin eğitim ve yetiştirilmesine yardım etmek; bunların bina, araç-gereç ve donanımlarının itfaiye standartlarına uygunluğunu denetlemek ve bu birimlere yangın yeterlilik belgesi vermek ve gerektiğinde bu birimlerle işbirliği yapmak,
- i) Belediye sınırları dışındaki olaylara müdahale etmek,
- j) Belediye sınırları içinde bacaları belediye meclisince tespit edilecek ücret karşılığında temizlemek veya temizlettirmek ve bacaları yangına karşı önlemler yönünden denetlemek,
- k) Talep edilmesi halinde orman yangınlarının söndürülmesi çalışmalarına katılmak,
- l) İmar planlarına göre parlayıcı, patlayıcı ve yanıcı madde depolama yerlerini tespit etmek,
- m) İşyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına karşı önlemler yönünden denetlemek, bu konularda mevzuatın öngördüğü izin ve ruhsatları vermek,
- n) Belediye başkanının verdiği diğer görevleri yapmak.

2.1.2 İtfaiyeci Kimdir?

Yeterli mesleki eğitimden geçirilmek suretiyle bireysel olarak veya bulunduğu ekip içinde sorumluluk alarak, her türlü yangın söndürme, kurtarma, tahlisiye ve ilk yardım çalışmalarını, en kısa zamanda ve en iyi şekilde yürütme bilgi ve becerisine sahip olarak yapabilen nitelikli kişilerdir. Disiplinli, hiyerarşik yapıya uyan, astını ve üstünü, kurumun yapısını ve çalışma şekillerini en iyi derecede bilen, bilgilerini ve tecrübelerini herkesle paylaşan, bu konuda eğitim alacak kişi ve kurumlara eğitim veren, hayatını bu işe vererek gayret sarf eden kişilerdir. Ayrıca araç ve gerecinin bakım ve onarımını ve karargâh içinde temizliğini yapan, karargâh dışında İtfaiye Teşkilatını en iyi şekilde temsil eden kahraman insanlardır. (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

İtfaiyeciler kendi aralarında gruplara ayrılmış olup, farklı birimlerde çalışma göstermektedirler. Bunlardan birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

1. Deniz İtfaiyesi: Şehrin liman, tersane veya gemi trafiği yoğun herhangi bir bölgesine, yangın olayında ilk müdahaleyi yapan birimdir.
2. Orman İtfaiyesi: Orman yangınlarına havadan ve karadan müdahale eden birimdir.
3. Havaalanları İtfaiyesi: Havaalanlarında meydana gelebilecek uçak kazalarından sonra oluşan yangınlara müdahale eden birimdir Sabiha Gökçen H. Alanı Atatürk Hava Limanı itfaiyeleri gibi.

Bunların dışında da tehlikeli maddeler barındıran iş yerlerinin kendilerine ait oluşturulmuş itfaiye birimleri mevcut olduğu bilinmektedir. İmes Sanayi Sitesi, Gata Ytk. Servis. Hast., Süreyya Paşa Göğüs. Has. Hast., Esenler Otogar, İkitelli Org. San., Kapalı Çarşı, Fırat Plastik, Evyap Fab.. (İ.B.B. İtf. Daire Bşk. Kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmet grubu itfaiye servisi planlaması, 2009, s.13)

2.1.3 İşe Alıştırma (Oryantasyon) Eğitimi

İtfaiyede oryantasyon eğitiminin amacı, çalışanların işlerinde buldukları tatmini, bireyin verimini ve bütün olarak organizasyonun performansını yükseltmenin yanında iş ve teşkilat hakkında bilgi vermektir. Bu yönüyle ele alındığında, işe yeni alınan kişilere ve ilerleyen zamanla İtfaiye Teşkilatı içinde olan değişiklikler ve personelin işyeri içinde yer değiştirmelerinden dolayı, oryantasyon eğitimi verimliliğin artırılmasında anahtar rol oynamaktadır. Mesleki oryantasyon eğitimi, örgütte bireyin iş ortamına uyum sağlamasında, örgüt kültürüne adapte olabilmesinde kullanılan en etkili verimlilik artırıcı yöntemlerden birisi olarak bilinmektedir.

İşin gereği olarak, disiplin kurallarına uyulması, yeni bilgilerin elde edilmesi, düşünsel ve bedensel becerilerin kazandırılması maksadıyla eğitsel programlar uygulanır. Bu

programlar dahilinde personelin, birbiriyle olan ilişkileri düzenlenir ve kendine güvenmesi sağlanır. Çalışana düzenli ve rahat bir ortam hazırlanarak verimliliği arttırılır.

İşe yeni başladığımızda veya ilerleyen zamanlarda hepimizde bir tedirginlik ve beynimizde yüzlerce soru oluşmaktadır. Bir diğer kaygı ise “acaba başarılı olabilecek miyim?” düşüncesidir. Çünkü hepimizde başarılı olma arzusu vardır.

İşe yeni başlayan bir kişi ile öncelikli olarak psikolojik eğitim yapılmalıdır. Psikolojik eğitimle, çalışanın kurumun hedeflerini ve stratejilerini benimseyerek bunları kendi hedefleriyle bütünleştirmesidir. Eğer kişiyi böyle bir eğitimden yoksun bırakırsak, kişi ile kurum arasında birleşme zorlaşmakta, görev alma bilinci gelişmemekte ve motivasyonu düşük olmaktadır. İşe uyum eğitimini zorunlu kılan diğer bir etkende çalışanların iş yerini iyi tanımaları ve bu işin amacının tam olarak ne olduğunu bilmek, vermiş olduğumuz hizmetin ve kendisinin iş yeri için ne kadar önemli olduğunu kavramalarıdır. Eğitim süresince çalışan kurumun işleyişini ve yapısını kavramakta, kurumun sistem bütünlüğünü algılamakta ve yaptığı işin kurum için önemini kavramaktadır. Bu bağlamda kişinin iş yerinde kariyer sahibi olmak ve tanınması için mücadele vermesini sağlamaktayız. Eğer çalışanların bu ihtiyacı karşılanmazsa çalışan kurumu iyice tanımayacak ve yapmış olduğu işin önemini anlamayacaktır. Bu eğitimi almasıyla kurumu ile arasındaki uçurumları kaldıracak, arkadaşları ve kurumu ile bağdaşık çalışacaktır. Unutulmamalıdır ki iletişim kurmak insanı insan yapan en önemli özelliği ve ihtiyacıdır. Çalışanlarımızın kurumumuzun en değerli varlığı olduğuna inanıyoruz ve ilişkilerimize geçici gözüyle bakmıyoruz. Yeni ve eski personelimiz arasındaki ilişkiyi sıcak tutarak, ilişkileri sağlıklı ve sağlam temeller üzerinde oturtmalıyız. Bünyemize başarılı ve yetenekli kişileri çekmeyi ve bu kişilerin kariyer gelişimine yardımcı olup, onları bu konularda teşvik ederek uzun yıllar beraber çalışmayı hedef edinmeliyiz.

İşe alıştırma eğitimine aşağıdaki süreci takip ederek devam ettirebiliriz. Teşkilatımızı tanıtırız ve bazı istasyonları gezerek yeni personelle eski personeli tanıştırmak işe uyum eğitimine başlarız. Çünkü İtfaiye Teşkilatı, tek iş yeri olarak değil, geniş bir alana

yayılmış çok istasyondan oluşarak çalışmaktadır. İkinci olarak işin yapılışını veya yapılış şeklini gösteririz. Üçüncü olarak yapacağı spor ve alacağı eğitimler hakkında bilgi veririz. Dördüncü olarak kurumun hiyerarşisi veya alt üst ilişkileri hakkında bilgi veririz. Beşinci olarak kurum içinde uyulması gereken disiplin kuralları hakkında bilgi veririz. Altıncı olarak ise kafasında soru işareti bırakmayacak şekilde sorularını cevaplarız.

2.2 İTFAİYE İÇERİSİNDE DEĞİŞİK KADEMELERDE GÖREV YAPAN PERSONEL VE SORUMLULUKLARI

İtfaiyeci, işletmenin genel çalışma prensipleri doğrultusunda, araç, gereç ve ekipmanları etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gerekliliklerine uygun olarak, aşağıdaki görev ve işlemleri yerine getirir.

2.2.1 İtfaiye Erinin Görevleri

İtfaiye Eri; yangın söndürme, arama-kurtarma ve her türlü itfaiye çalışmalarını yerine getirir. İtfaiye hizmet binası ve müştemilatının güvenliğini, temizliğini, araç-gereç ve teçhizatın bakım ve onarımı ile haberleşme ve yazışma gibi yürütülmesi gereken diğer iş ve işlemleri yürütür. Onbaşı ve Çavuşa bağlı olarak çalışır.

2.2.2 Mıntıkacı Personel

İtfaiyede mıntıkacı en önemli görevlerin başında gelir. İtfaiye teşkilatının birincil amacı yangına en kısa sürede müdahale etmektir. Bunda mıntıkacının rolü çok büyüktür. İyi bir mıntıkacı yangına ulaşım süresini kısaltmakta ve erken müdahale ile yangını kısa sürede söndürmemize yardımcı olmaktadır. Bundan da anlaşılıyor ki mıntıkacı personel bu teşkilat için çok önemlidir.

İtfaiye Teşkilatına yeni personel alındığında, bunlar İstanbul Büyükşehir İtfaiye Eğitim Merkezi (İBİTEM)'de temel itfaiyecilik eğitimini aldıktan sonra gruplara dağıtım olurlar. Dağıtım olduğu bölgede, grup amirinin görevlendirmesi ile mıntıkacı öğrenmek için, işini iyi bilen tecrübeli bir mıntıkacı ile beraber görev yapacağı bölgeyi dolaşırlar.

Dolaşma süreci tamamlandıktan sonra, mntıka işini iyi kavrayan, bu konuda becerisi olan personel, takım ve başlangıç araçlarında, yedek mntıkacı olarak göreve başlar ve tecrübe sahibi olduktan sonra bu görevi tek olarak yürütür.

2.2.3 Yazıcı Personel

İtfaiyede müdürlüklerde ve itfaiye gruplarında yazı işlerine bakan personellerdir. Bu personeller, İtfaiye Daire Başkanlığı çatısı altında müdürlüklerde ve gruplarda tüm yazışma işlerini yürütürler. Müdürlüklerde alışan yazıcılar yazı işleri amirine, gruplarda çalışan yazıcılar ekip amiri ve grup amirine bağlı olarak çalışırlar. Gelen ve giden evrakların kaydını yapıp ilgili kişilere ulaştırır ve bu yazıların takibini yaparlar. Yazıcı personel, araç ve gereç bilgilerini tutar, yangın raporlarını yazarak imzalanma aşamalarını takip eder. Gelen giden malzemenin ve demirbaş kaydını tutar ve bu bilgileri arşivleme işlemini yapar. Ayrıca personelin ihtiyacı olan vizite kağıdı yazmak, verilen dilekçelerin kaydını yapmak ve amirleri tarafından verilen tüm yazı işlerini yürütmekle görevlidirler.

2.2.4 Santral Görevlisi

İtfaiyede haberleşme ağının merkezi komuta merkezidir. Komuta merkezi ve grup santralleri birbirine aę şeklinde bağlı olarak çalışırlar. İstanbul'da gün boyu yaşanan olaylar komuta merkezinde ve grup santrallerinde bilgi olarak toplanırlar. Grup santralleri ihbar almış olduğu olaya müdahale ekibi çıkarınca komuta merkezine bilgi verir. Yangının başlangıcından olay yerine gidene kadar mntıka konusunda, gidiş güzergahında araçların hangi yolu kullanması gerektiği gibi konularda yardımcı olarak, olay sona erene kadar yangının takibini yapar. Olaya giden ekiplerin ihtiyacı doğrultusunda; yardımcı ekiplerin çağırılması, su takviyesi ve diğer tüm desteklerin olay yerine sevkıyatı santral görevlisi tarafından yapılır.

Grldğu gibi haberleşme itfaiyede çok önemlidir. Bu görevi yapacak kişilerin hızlı ve akıllı düşünüp işinin takibini çok iyi yapması gerekmektedir. Çünkü doğru adres bizi daha hızlı bir şekilde yangın yerine götürecektir fakat yanlış bir adres bizim yangına geç ulaşmamıza neden olup istemediğimiz sonuçlar doğmasına neden olacaktır. Bu nedenle

bu görevlere atanacak kişilerin belirlenmesinde dikkatli davranılmalı, bu işte yeteneği olan diksiyonu güzel kişileri tercih etmeliyiz.

2.2.5 Şoförün Görevleri

İtfaiye Şoförü, yangın söndürme araçları ve servis araçlarını kullanır. İtfaiye hizmet binası ve müstemilatının güvenliğini, temizliğini, araç-gereç ve teçhizatın bakım ve onarımı ile diğer iş ve işlemleri yürütür. Merdiven Operatörü ve Başşoföre bağlı olarak çalışır.

2.2.6 Merdiven Operatörünün Görevleri

Merdiven Operatörü, itfaiye merdiven araçlarını kullanacak şekilde özel eğitim almış personeldir. Kendisine bağlı şoför personelin iş bölümünü yapar. Yangın araçları ve servis araçlarının bakım ve onarımından sorumludur. Arızalı durumda olan araçların takibini yapar. Başşoföre bağlı olarak çalışır.

2.2.7 Başşoför'ün Görevleri

Başşoför, istasyonda bulunan araçlardan sorumlu personeldir. Araçların bakımlarının yapılması, kendisine bağlı şoför personelin görevlendirilmesi başşoförün görevleri arasındadır. Ayrıca arıza yapan araçların birinci kademe tamirini yaptırır, atölyeye gitmesi gereken araçları gönderir ve takibini yapar. Ekip Amirine bağlı olarak çalışır.

2.2.8 Onbaşının Görevleri

Onbaşı, kendine bağlı yangın personeli arasında iş bölümü yapar. Karargâh içinde ve dışında işlerin yürütülmesini sağlar, üst amirinin bulunmadığı olayları sevk ve idare eder. Çavuşun yardımcısıdır ve ona bağlı olarak çalışır.

2.2.9 Çavuşun Görevleri

Çavuş, kendine bağlı yangın personeli arasında iş bölümü yapar. Karargâh içinde ve dışında işlerin yürütülmesinde sağlar, bir üst amirine karşı sorumludur. Üst Amirinin bulunmadığı olayları sevk ve idare eder, Ekip Amirinin yardımcısıdır.

2.2.10 Ekip Amirinin Görevleri

24 saat esasına göre çalışan itfaiye teşkilatında sürekli grupta bulunan yönetim elemanıdır. Başçavuş rütbesinde olup ve mesai saatleri dışında grubun yönetiminden sorumlu amirdir. Kendine bağlı personelin, araç-gerecin sevk ve organizesini yapar. Personelin spor ve eğitimiyle ilgilenir ve her gün bu aktivitelerin yapılmasını, karargâh içinde ve dışında işlerin tam olarak, eksiksiz yürütülmesini sağlar. Grup Amirine bağlı olarak çalışır.

2.2.11 Grup Amir Yardımcısının Görevleri

Grup Amir Yardımcısı, Grup Amirine veya grup amirinin olmadığı durumlarda müdür yardımcısına bağlı olarak çalışır. Kendisine bağlı bir grup veya gruba bağlı olan müfrezelerden sorumlu olan kişidir. Grup ve müfrezedeki tüm personel, araç-gerecin sevk ve organizasyonunu yapar. Sorumlu olduğu bölgede; yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Ayrıca itfaiye binası ve müştemilatının temizliğini, araç-gerecin bakımını ve arızalı durumda olanların tamiratını yaptırır.

2.2.12 Grup Amirinin Görevleri

Grup Amiri, Müdür Yardımcısına bağlı olarak çalışan, kendisine bağlı bir grup veya gruba bağlı olan müfrezelerden sorumlu olan kişidir. Grup ve müfrezedeki tüm personel, araç-gerecin sevk ve organizasyonunu yapar. Sorumlu olduğu bölgede yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Ayrıca itfaiye binası ve müştemilatının temizliğini, araç-gerecin bakımını ve arızalı durumda olanların tamiratını yaptırır.

2.2.13 Müdür Yardımcısının Görevleri

Müdüre bağlı olarak çalışan ve sorumluluk alanındaki alt birimler arası koordinasyonu sağlayan müdürlüğün ikinci sıradaki üst birimidir. Kendisine bağlı olan itfaiye

gruplarını idare eder. Bölgesindeki her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar.

2.2.14 Müdürün Görevleri

İtfaiye teşkilatlarının yapılanmasını, teknolojik gelişmelerin takip edilmesini ve alt birimler arası koordinasyonun sağlanmasını yürüten sorumlu olduğu bölgenin en üst amiridir. Kendisine bağlı bölgelerde tüm itfaiye olaylardan sorumludur; Yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yaptırır. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Daire Başkanına bağlı olarak çalışır.

2.2.15 Daire Başkanı

Büyükşehir statüsündeki illerde İtfaiye Teşkilatlarının yapılanmasını, teknolojik gelişmelerin takip edilmesini ve alt birimler arası koordinasyonun sağlanmasını yürüten teşkilatın en üst amiridir. Tüm itfaiye olayları sevk ve organize eder. İtfaiye teşkilatının personel, araç gereç ve her türlü ihtiyacını belirler ve bunları talep eder. İtfaiye hizmetlerini planlar, yönlendirir, koordine eder ve denetleyerek hizmetin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar. Genel Sekreter Yardımcısına bağlı olarak çalışır.

Yukarıda tabandan tavana kadar, İtfaiye Teşkilatında çalışan personelin görevlerini gösterdik. Mevcut durumda bazı planlamalar yapılmasına rağmen küçük ve orta çapta ki olaylara müdahalede ekipler olay yeri ve durumuna göre karar verirken, önerdiğimiz durumda daha önceden muhtemel senaryolara göre planlar yapılması ve olay yerine gidecek araçlarda uygun personel bulundurulması önerilmektedir.

2.3 İSTANBUL İTFAİYESİ VE ÇALIŞMA DÜZENİ

Dünya üzerindeki (kurumsal yapı olarak bilinen) en eski itfaiye teşkilatlarından olan İstanbul İtfaiyesi Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte resmi kurumsal kimliğine kavuşmuş ve 300 yıllık bu süreç içerisinde şartların getirdiği zorunluluklar haricinde halen gelişmiş ülke itfaiye teşkilatlarınca da en verimli ve geçerli sistem olarak kabul edilen (24 saat mesai 48 saat istirahat) 3'lü vardiya sistemi ile çalışmaktadır.

Bu sistemde bir vardiyadaki personel 24 saat bilfiil göreve hazır şekilde itfaiye istasyonlarında mesaide iken diğer iki vardiya personeli dışarıda istirahat etmektedir. Bu sistemde vardiyaların her birine **“posta”** denilmekte ve postalar A, B, C veya 1. Posta, 2. posta, 3. Posta olarak isimlendirilmektedir. Nöbet (Posta) değişimleri diğer resmi kurumlardan ve alışılmış mesai başlangıç saatinden farklı bir şekilde her sabah saat 10:00 da olmaktadır.

İtfaiye hizmetlerinin yılın 365 günü ve günün 24 saati kesintisiz sürdürülen hizmetler sınıfına girdiği bilinmektedir. Bu sistemde pazartesi sabah saat 10:00'da göreve gelen personel 24 saat sonra salı günü sabah saat 10:00'da görevi karşılığı olan diğer personele bırakarak toplam 48 saatlik istirahatına başlar ve bir daha perşembe günü sabah saat 10:00'da göreve gelir.

İlk bakışta bu sisteme göre personel bir ayda sadece 10 gün çalışıyor 20 gün istirahat ediyor ve az çalışıyormuş gibi gözükse de saat hesabına göre toplamda 240 saat çalışmaktadır. Normal mesai saatlerinde çalışan işçi ve memurların günde 8 saat, haftada 40 saat bir ay toplamında da ortalama 170 saat çalıştıkları düşünüldüğünde itfaiye personeli bu çalışma sisteminde her ay fazladan yaklaşık 70 saat çalışmaktadırlar. Bu nedenle de fazla çalışma karşılığı yasaların öngördüğü kadar **“fazla çalışma ücreti”** yani **“mesai ücreti”** almaktadır.

Tabi bu çalışma sistemi itfaiye personeline artıları ve eksileri de beraberinde getirmektedir. Diğer kamu kurumlarında normal mesai saatlerine göre çalışan memur

personel hafta sonları ve diğer resmi tatil günlerinde çalışmaz iken vardiyalı çalışan itfaiye personeli (kendi vardiyasına denk düşmek şartıyla) hafta sonları ve bayramlarda ve diğer tatil günlerinde de normal çalışmasına devam etmektedir. Bu itfaiyeciler için bir dezavantajdır. Fakat diğer taraftan 48 saat izinli olduğu süre zarfında normal çalışma sistemi ile (hafta içi 08. 00–17. 00 arası) çalışan memurların çalışma saatlerinden dolayı yapmaya zaman bulamadıkları birçok şeyi yapabilmektedirler. Örneğin (yasal olmasa bile) itfaiye personelinin bir bölümü ek kazanç elde etmek amacıyla bu 48 saatlik izin sürelerini taksi şoförlüğü, minibüs şoförlüğü, pazarcılık, garsonluk, baca temizleme gibi işlerde çalışarak değerlendirmektedirler.

2.4 İSTANBUL İTFAİYESİNİN YÖNETİM YAPISI

İstanbul İtfaiyesi, İstanbul şehrinin kendine has yapısından ve büyüklüğünden dolayı çok geniş bir alanda faaliyet göstermektedir. Mevcut personel, istasyon, bina ve araç sayısı birçok il belediyesinin veya genel müdürlüğün personel, araç ve bina sayısından çok fazla olmasına rağmen, mevcut yasalar nedeniyle idari anlamda zorunlu olarak Daire Başkanlığı biçiminde yapılanmıştır. 2006 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı yasa ile İstanbul Belediyesi mücavir alan sınırları, doğuda Kocaeli'nin Gebze ilçesinin batısı sınırından başlamakta; batıda ise Tekirdağ ilinin doğu sınırında sona ermektedir. Bu iki nokta arası yaklaşık 160 km'dir.

Yaklaşık 12,5 milyon insanın yaşadığı bu sınırlar içerisinde 72 istasyon, 500 ün üzerinde araç ve 5000 personeli, sevk, organize, kontrol ve idare etmek için ciddi bir organizasyon yapısı gerektiği inkar edilemez bir gerçektir. Bu nedenle İstanbul İtfaiyesi fiziki anlamda iki (Avrupa Yakası, Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü), idari anlamda da beş müdürlüğe (Avrupa Yakası, Anadolu Yakası, Destek Hizmetleri, Acil Yardım ve AKOM Müdürlüğü) bölünmüştür. Ayrıca bu müdürlüklere bağlı bölge müdür yardımcılıkları (her birinin bünyesinde yaklaşık 450 personel 50 araç 15 istasyon mevcuttur), bu müdür yardımcılıklarına bağlı bölge grup amirlikleri (her birinin bünyesinde yaklaşık 80-120 personel 8-13 araç 1-3 istasyon mevcuttur) ve bu amirliklere bağlı müfreze amirlikleri olarak isimlendirilen en fazla 3 araç ve 6-14 personelin olduğu küçük itfaiye istasyonları (müfrezeler) bulunur.

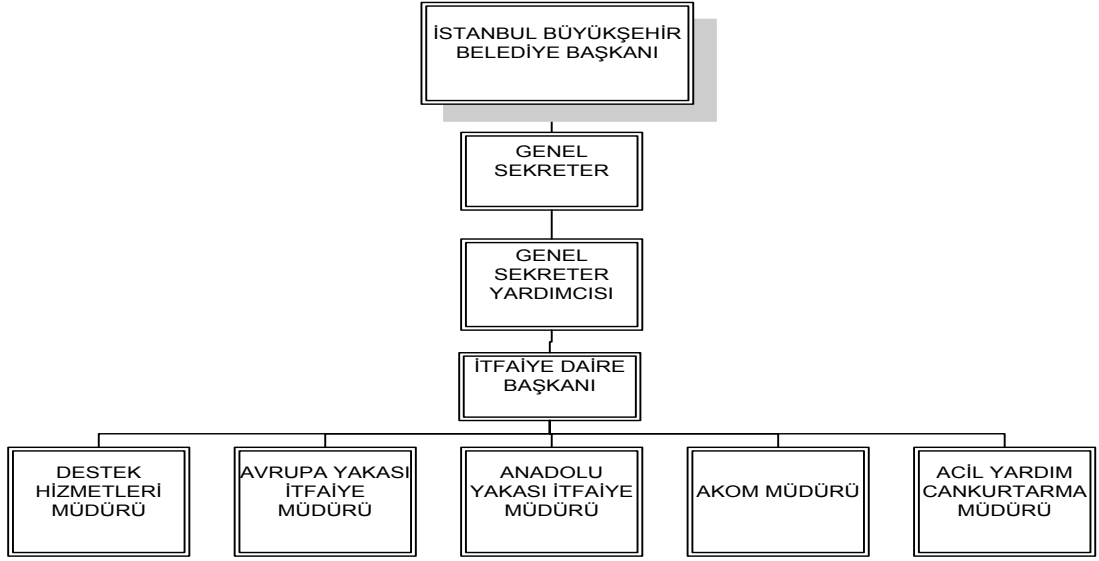
Bu sayılardan da anlaşılacağı üzere amirlik düzeyindeki bir itfaiye istasyonundaki personel, bina ve araç sayısı birçok ilçe hatta Anadolu'daki bazı il belediyelerinin itfaiye teşkilatlarındaki tüm personel, araç ve bina sayısından bile fazladır. Buna rağmen mevcut itfaiye istasyonu, araç ve personel sayısının dünya standartlarının (New York 178 istasyon 11 bin itfaiyeci, Yunanistan 96 istasyon 9 bin itfaiyeci) çok altında olduğu, merkeziyetçi yönetim anlayışının hazırladığı bu konuda ki yasaların uygulamada İstanbul'da sıkıntılara sebep olduğu net olarak görülmektedir.

Bununla birlikte İstanbul İtfaiyesinin mesleki başarı grafiğinin diğer gelişmiş ülkelerdeki metropollerden daha yüksek; buna rağmen yaşanan yangın olaylarındaki sivil ve itfaiyeci ölüm oranlarının daha düşük olma nedeninin İstanbul gibi metropol olan bir şehrin itfaiyesinin yerinden yönetilmesi gerektiğine inanan basiretli, ileriye gören, pratik zeka sahibi idarecilerin ve Türk insanının fedakâr çabalarının bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

İstanbul İtfaiyesinin, mevcut yasaların yorumlanması ve idari personelin detaylı çalışmaların sonucu ortaya çıkan ve uygulamaya konulan **“yerinden yönetim”** prensibine dayalı aşağıdaki yapılanma şeklinin idari ve mesleki sorunların çözümüne ciddi katkılar sağladığı düşünülmektedir.

2.5 İSTANBUL İTFAİYESİNİN ORGANİZASYON ŞEMASI

İtfaiye teşkilatları belediyeler bünyesinde Şekil 2.1'de görüldüğü gibi sırası ile Belediye Başkanı, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, İtfaiye Daire Başkanı ve ilgili Müdürlüklerden oluşmaktadır.

Şekil 2.1 : İstanbul itfaiyesi idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

2.5.1 İtfaiye Daire Başkanının Görevleri

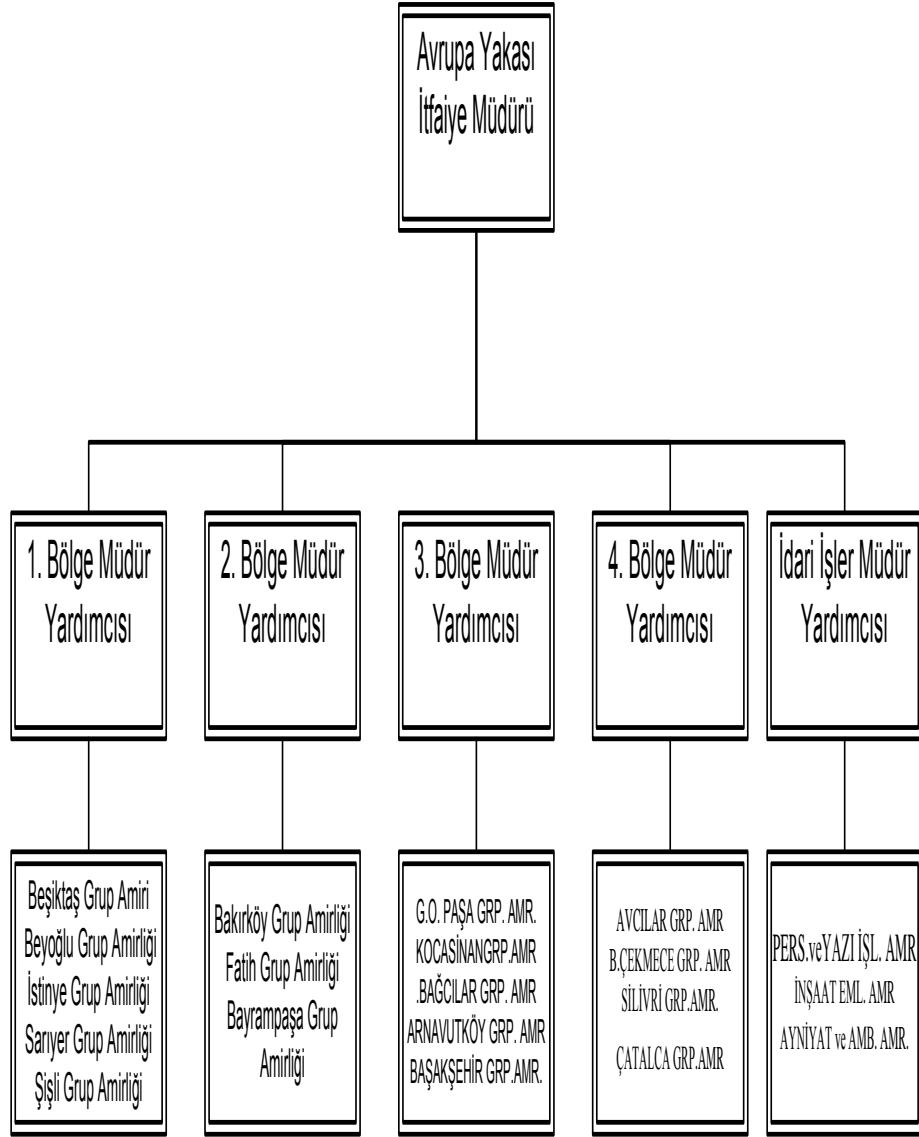
- İtfaiye hizmetleriyle ilgili vakıf ve derneklerle işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak İstanbul'un yangın güvenliğini artırıcı tedbirler almak.
- İtfaiye Daire Başkanlığının kısa, orta ve uzun vadeli planlarını yapmak, mevcut planları geliştirmek.
- İtfaiye araçlarının giremediği sokaklara girebilmesi için gerekli çalışmalar yapmak, önlemlerin alınması için teklifte bulunmak.
- İtfaiye Daire Başkanlığının yıllık bütçesinin hazırlanmasında özellikle araç ve ana malzemelerin alınması, bina ve tesislerin inşası hususunda hazırlanan kısa, uzun ve orta vadeli planlara uygun direktiflerini vermek.
- İstanbul'un nüfus artışı ve yayılma alanlarının genişlemesini dikkate alarak, itfaiye hizmetlerinin gerektirdiği itfaiye araçları ve personel tedariki ile yeni grup ve müfreze binalarının yapımı için gerekli çalışmaları başlatmak.
- Personel arasında birlik ve beraberliği sağlamak, moral değerleri yüksek tutmak, motivasyonu sağlamak.
- İtfaiyecilik eğitimi ve teşkilatlanması hususunda araştırmalar yaparak, gönüllü itfaiyeciliğin kurulup çalıştırılması ile ilgili düzenlemeler yapmak.
- İtfaiye Daire Başkanlığına gönderilen her türlü projelerin kontrol ve denetiminin yapılmasını sağlamak.

- Müdürlükler arası koordinasyonu sağlamak.
- Yurtiçi ve yurtdişı itfaiye teşkilatları ile irtibatı sağlayarak bilgi transferi yapmak.
- İtfaiye araç, gereç ve haberleşme malzemelerinin her zaman göreve hazır olmasını sağlayacak tedbirler almak.
- Yangın istatistiklerinin hazırlanmasını sağlamak, çıkacak sonuçlara göre halkın bilinçlenmesi için tedbirler almak.
- İtfaiyeciliğin temel sorunları hususunda üst düzeyde temaslarda bulunmak.
- İstanbul'da mevcut Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait itfaiye teşkilatları ile yangına müdahale şekli ve koordinasyonu hususunda yazılı protokoller yapmak.
- İstanbul Büyükşehir İtfaiyesinin sorumluluk sahası dışındaki bölgelere müdahale ve muaveneti yazılı hale getirmek.
- İtfaiye Daire Başkanlığının yönetim prensiplerini belirlemek, yazılı hale getirmek.
- Personel sicil işlemlerini düzenlemek.
- Her ast görevdeki personelin bir üst görevdeki personel yerine yetiştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- Basın ve halkla ilişkilerin düzenlemesini sağlamak.
- Basın yoluyla itfaiye önlem tedbirlerinin alınması için gerekli girişimlerde bulunmak.
- Arşiv hizmetlerinin en üst düzeyde, yeni teknolojiye uygun şekilde yapılmasını temin etmek.

Yukarıda İstanbul İtfaiyesindeki idari hiyerarşik yapılanma ana hatlarıyla gösterilmiş olup Daire Başkanlığına bağlı diğer müdürlükler ve her müdürlüğün kendi içerisindeki yapılanması ise ileriki sayfalarda detaylı şekilde ayrıca gösterilmiştir.

2.5.2 Avrupa Yakası İtfaiye Müdürünün Görevleri

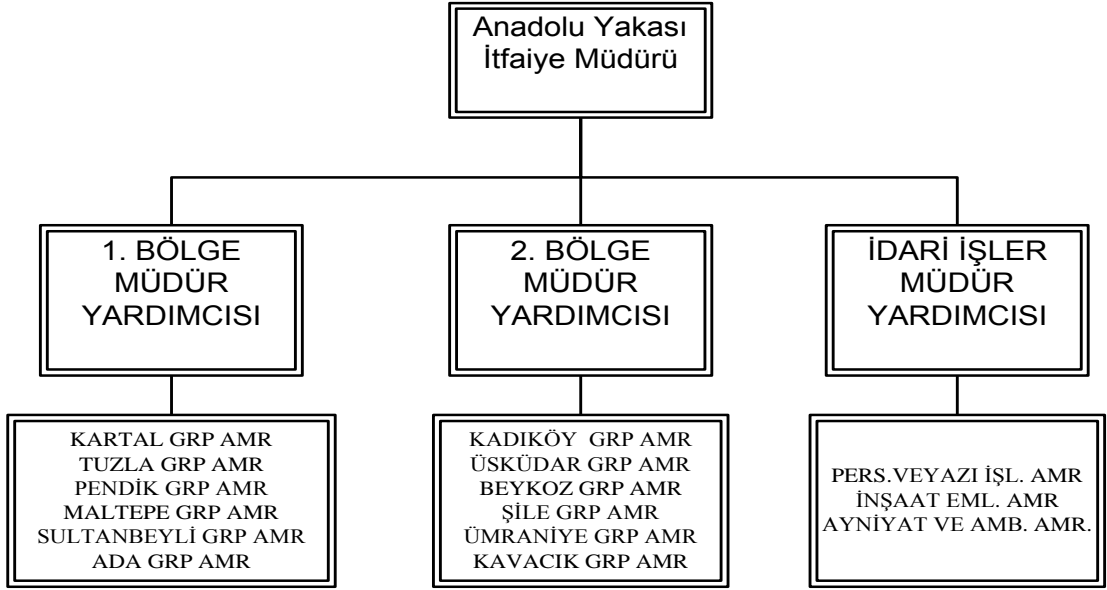
İtfaiye Daire Başkanına bağlı olarak görevlerini yürüten Avrupa yakası İtfaiye Müdürü Şekil 2.2'deki gibi 4 bölge ve 1 idari müdür yardımcısından sorumludur. Görevleri;

Şekil 2.2 : Avrupa yakası itfaiye müdürlüğü idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

2.5.3 Anadolu Yakası İtfaiye Müdürünün Görevleri

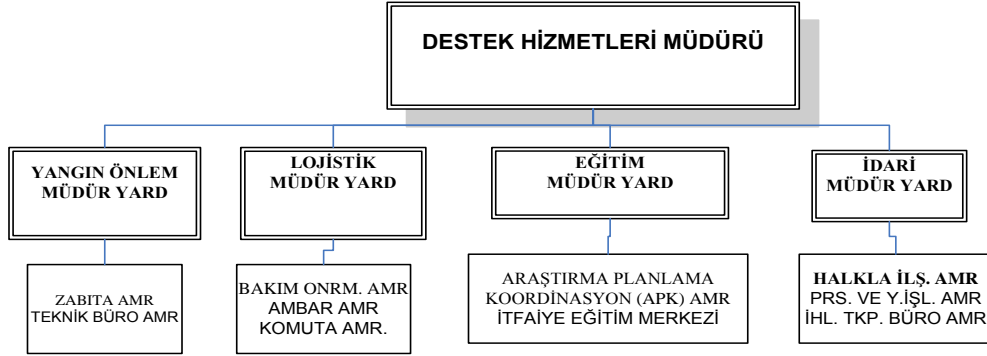
Anadolu Yakası İtfaiye Müdürü Şekil 2.3’de görülen bölgelerin komutasından sorumludur.

Şekil 2.3 : Anadolu yakası itfaiye müdürlüğü idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

2.5.4 İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürünün Görevleri

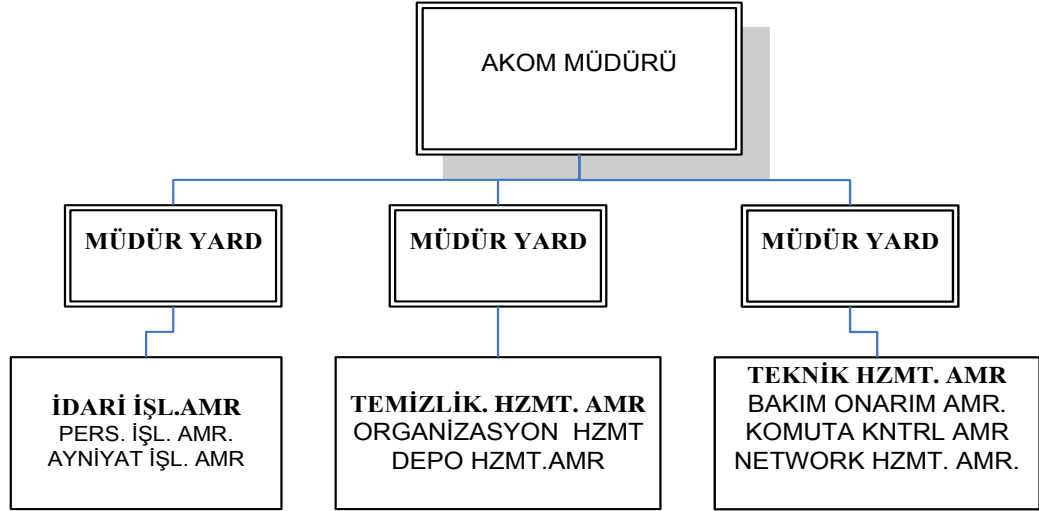
İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde barındırdığı Şekil 2.4’de görülen birimlerden oluşur.

Şekil 2.4 : İtfaiye destek hizmetleri müdürlüğü idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

2.5.5 Afet Koordinasyon Müdürünün Görevleri

Afet Koordinasyon Müdürlüğü Şekil 2.5’de görüldüğü gibi üç müdür yardımcısından oluşmaktadır.

Şekil 2.5 : AKOM müdürlüğü idari yapılanma şeması (Erdoğan, Ş. ve Sekmen, A., 2008)

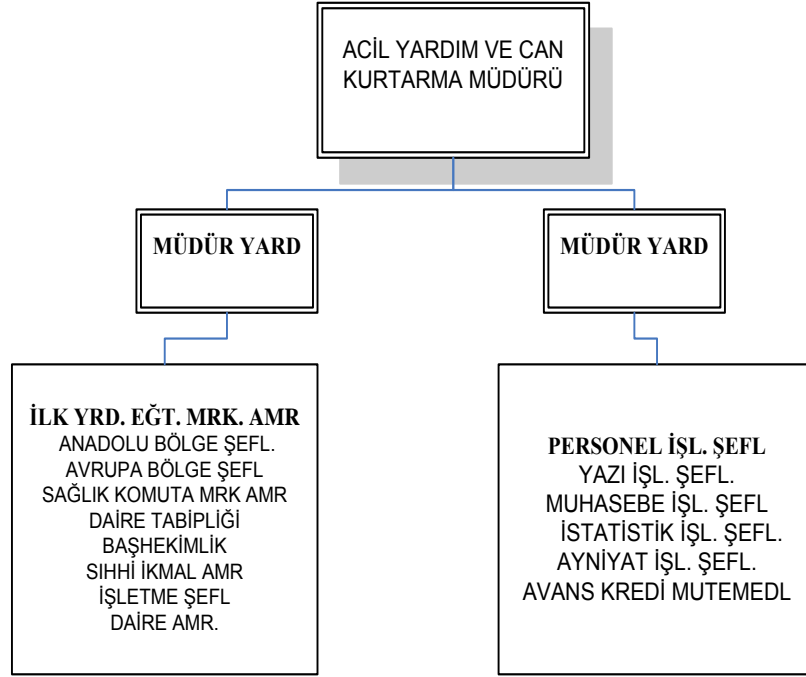
2.5.5.1 İstanbul il kriz merkezi'nin çalışmalarına paralel olarak

Her türlü doğal afetin öncesinden bitimine kadar geçen sürede, afetin en az zararla atlatılmasını sağlamak amacıyla **İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar** arasındaki koordinasyonu ve iş birliğinin sağlanması amacıyla teşkilat ve kuruluşunun işleyiş şartlarına dahil esas ve usulleri kapsar.

- İBB Başkanı ve İl Kriz Merkezinden gelecek emirler doğrultusunda Büyükşehir Belediyesinin üzerine düşen görevlerini koordine etmek
- Belediyenin ilgili birimlerince arama kurtarma ekiplerinin kurulması, eğitimlerinin yaptırılması, göreve hazır halde tutulmasını sağlamak
- Dünyada, Türkiye’de ve Marmara’da sismik aktivite bilgilerinin sürekli takip edilerek haftalık, yıllık raporlar hazırlamak.
- İstanbul’u meteoroloji bölgelerine ayırarak yağış bilgilerini sayısal ortama aktarmak, grafiklerini hazırlamak ve belediyenin ilgili birimlerine bildirmek.

2.5.6 Acil Yardım Ve Can Kurtarma Müdürünün Görevleri

İtfaiye Daire Başkanlığı bünyesinde Acil Sağlık işlerinden sorumlu olan bu müdürlük Şekil 2.6’da görüldüğü üzere 2 Müdür Yardımcısı ve ilgili şefliklerden oluşmaktadır.

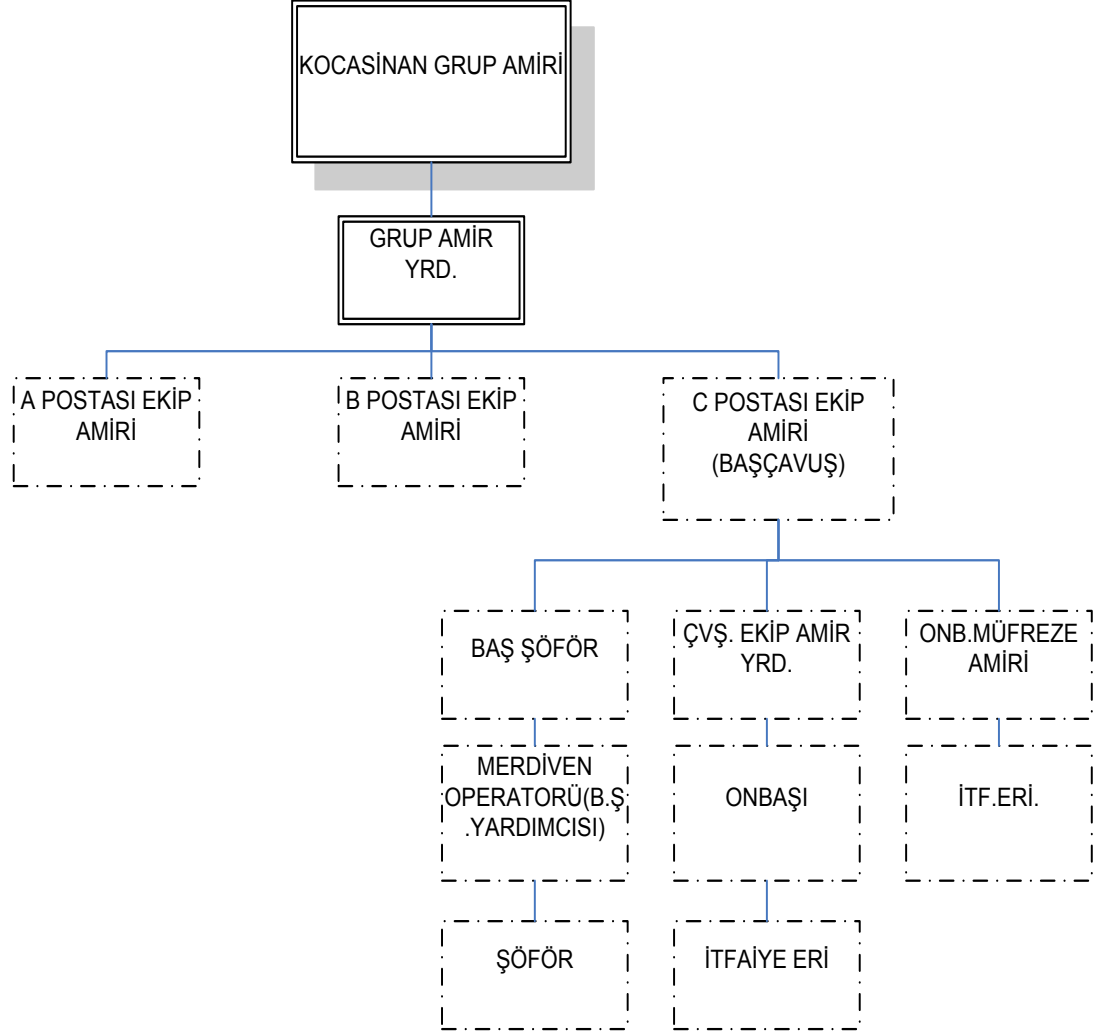
Şekil 2.6 : Acil yardım ve can kurtarma müdürlüğü idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

Halk sağlığını korumak ve halk sağlığını tehdit eden durumlarda gerekli tedbirleri almak, her türlü doğal afet, yangın, göçük, infilak, kaza ve yaralanmalarda ilk tıbbi yardım hizmetlerini yapmak,

- Gerektiğinde uygun ve en yakın sağlık kuruluşuna nakletmek,
- Ani tezahür eden hastalık durumlarında kent halkına en kısa sürede en etkin ilk tıbbi yardım hizmetini sunmak, gerektiğinde uygun ve en yakın sağlık kuruluşuna nakletmek,
- Kongre, miting, sportif faaliyetler gibi toplumsal olaylarda sağlık sorunlarının çıkmaması için gerekli tedbirleri almak ve gerektiğinde ilk tıbbi yardım hizmetini sunmak,
- Sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamayan kent halkına bu hizmeti mobil ünitelerle en etkin bir şekilde sunmak,
- Gerekiyorsa o bölgelere sabit üniteleri kurmak ve sağlık konularında kent halkını bilinçlendirmek amacıyla eğitim vermek.

2.5.7 Kocasinan Grup Amirliği

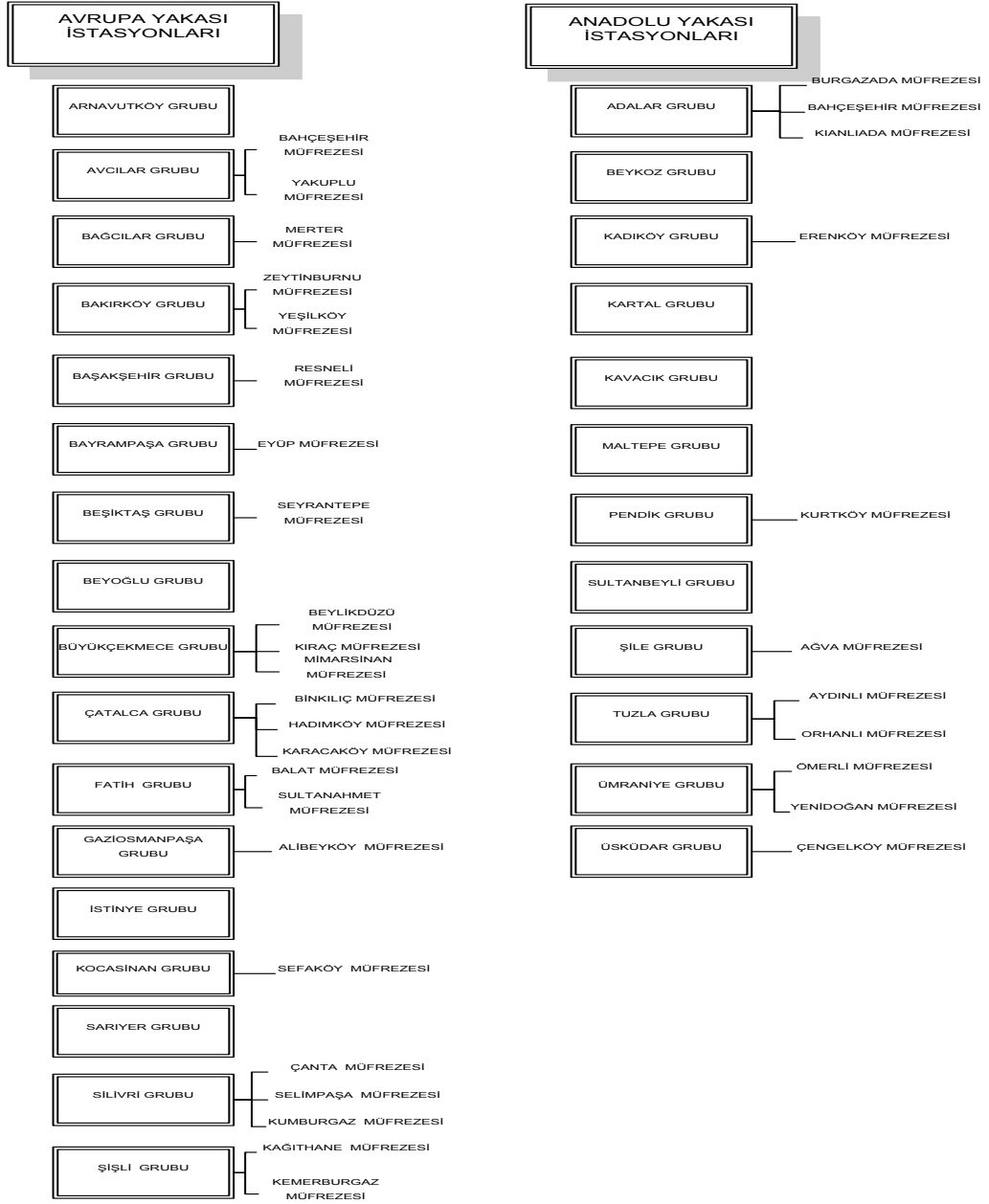
Şekil 2.7’ de örnek olarak verilen Kocasinan Grup Amirliği idari yapılanma şeması tüm bölge grup amirlikleri için uygulanır.

Şekil 2.7 : Bölge grup amirliği idari yapılanma şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

2.5.8 Anadolu ve Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüklerine Bağlı Grup ve Müfrezeler

Şekil 2.8’de verilen grup ve müfrezeler İtfaiye Daire Başkanlığının Operasyon kısmını oluşturmaktadır.

Şekil 2.8 : Avrupa ve anadolu yakası itfaiye grupları (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

İstanbul İtfaiyesinin Ocak 2008 deki son istatistiksel verilerine göre 29’u grup 34’ü müfreze olmak üzere toplam 63 itfaiye istasyonu mevcut olup bu istasyonlarda ve merkezde toplam 4200 civarında personel görev yapmaktaydı. 5216 sayılı yasa ile mücavir alan genişlemesi sonucunda Büyükşehir sınırlarına dahil olan yerlerdeki itfaiye ve personelin katılımı ile ulaşılan (istasyon ve personel sayısının) bu rakamların İstanbul’un nüfusu (yaklaşık fiili nüfus 14, 8 milyon) ve mücavir alan sınırları

büyüküğü (toplam yüzölçümü 5220 km²) dikkate alındığında dünya standartlarının (New York 12, 9 milyon nüfus 178 istasyon 11. 000 itfaiyeci Tokyo 12, 5 milyon nüfus 162 istasyon 10 000 personel) çok altında olduğu açıkça görölmektedir. Sonuç olarak günümüzde İstanbul'da bulunan itfaiye istasyonu ve itfaiye personel sayısı İstanbul için yeterli değildir.

Mayıs 2010 itibariyle İstanbul genelinde **76** itfaiye istasyonunda (29 grup ve 47 müfreze) bulunan **4803** personel ve **599** araç ile yürütmektedir. Ayrıca, yılda işletme ruhsatı aşamasında olan yaklaşık 25.000 işyeri ile proje ve iskan aşamasındaki 2000 civarındaki inşaatın denetimi yapılmakta ve itfaiye açıdan önlem aldırılmaktadır. Bundan başka gerekli görölen kamu ve özel kuruluşların personeli yangın ve güvenlik önlemleri konusunda İtfaiye Eğitim Merkezi (İBİTEM) veya kuruluşların kendi tesislerinde eğitilmektedir. Her gün bu grup ve müfrezelere yenileri eklenmektedir.

3. OLAY KOMUTA SİSTEMİ

3.1 OLAY KOMUTA SİSTEMİ NEDİR?

Bu bölüm, kavramlar ve ilkeler ile ilgili genel bir görüş sahibi olmanızı sağlayacak bilgiler içermektedir. Tüm bu bilgiler FEMA (Ulusal Acil Durum Yönetim Ajansı) tarafından paylaşılmış olan ders notlarından derlenmiştir. (Dispatch Magazine, 2007)

Olay Komuta Sistemi (OKS) bir afete karşı müdahalenin komuta, kontrol ve koordine edilmesi için model teşkil eder ve olaya müdahalede sorumlu birbirinden farklı kurum ve organların, ortak bir amaç doğrultusunda çalışarak can, mal ve çevrenin korunmasını ve olay dengesini sağlayarak girişim ve gayretlerin koordine edilmesine bir olanak sağlar. Olay Komuta Sistemi acil durumlara müdahalede etkinliği arttırmak maksimum seviyede verimlilik sağlamak için tecrübe edilerek standartlaştırılmış olan kuralları uygular.

3.1.1 Neden Olay Komuta Sistemi Hakkında Bilgi Sahibi Olmak Gerekir?

Yalnızca bir aracın karıştığı küçük çaplı bir kazadan tutun da geniş yelpazeli bir felaketin yer aldığı ve genellikle farklı kurumların aralarında işbirliği yapmalarını gerektiren olayların sıklıkla meydana geldiği karmaşık bir dünyada yaşıyoruz. Herhangi bir acil durum anında olaya müdahalede bulunmak için siz ve kurumunuzun diğer çalışanları olay mahalline çağrılabilirsiniz. Acil durumlara müdahale ekiplerinin senkronize olabilmesi için de, ülke genelinde ve her seviyede kurumlarımız için bir standart Olay Komuta Sisteminin yaygınlaştırılarak afet öncesi, sırası ve sonrasında kullanılması sağlanmalıdır (Kadıoğlu, M., 2008, s.15). Bu durum günümüz şartlarında geniş kapsamlı bir acil durum müdahalesi için vazgeçilmez bir önem haline gelmiş olan bir Olay Komuta Sistemi (OKS) içerisinde görev alacağınızı gösterir.

Olay Komuta Sistemi;

- Tehlikeli Madde Olayları
- Planlı Toplantılar (geçit törenleri, konserler, resmi ziyaretler, kutlama ve merasimler vb.)
- Doğal Afetlere Müdahalede
- Bir veya Birden Fazla Emniyet Gücü Gerektiren Olaylarda
- Geniş Kapsamlı Kaynak Yönetim Stratejisi Eksikliklerinde
- Yangın Vakalarında
- Büyük Kayıp İçeren Olaylarda
- Olayda Görevli Birden Fazla Yetkilinin Yer Aldığı Çok Organlı Olaylar
- Hava, Demiryolu veya Karayolu Taşımacılığı Kazalarında
- Geniş Kapsamlı Arama Kurtarma Çalışmalarında
- Özel Sektör Acil Durum Yönetim Programlarında kullanılır.

Olay Komuta Sistemi yukarıda belirtilen tüm olaylara karşı yapılan müdahalelerde dünyada birçok ülke tarafından uygulanmakta olan bir sistemdir ve uygulanması tüm otoritelere şiddetle önerilir.

Olay Komuta Sisteminin temel fonksiyonlarının ve sorumlulukların müdahalede yer alacak tüm gruplarca benimsenmiş olması ve kullanılıyor olması çok önemli durumdur. Geniş kapsamlı olaylara müdahale ancak ve ancak Olay Komuta Sistemi gibi yapısı genişleyip daralabilen dinamik bir organizasyonla mümkün olabilir.

Standart Acil Durum Yönetim Sistemleri 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletlerindeki İtfaiye Teşkilatlarınca kullanılmaya başlanmıştır.

1991 yılında ABD'nin Kaliforniya eyaletinde yer alan Oakland bölgesinde büyük yangından sonra, acil durumlara müdahaledeki eksiklik ve yetersizlikler üzerine Standart Acil Durum Yönetimi Sistemleri kabul edilerek uygulamaya konulmuştur.

Oluşabilecek herhangi bir karışık acil durum anında karşılaşılabilecek yetersizlikler;

- Müdahalede yer alan organlar arasında standart hale gelmiş bir terminolojinin bulunmayışı,
- Hiç beklenmedik bir anda gelişen bir acil duruma sonradan müdahale edilmesi sonucu oluşan gecikme durumu,
- Haberleşmenin (muhaberatın) entegre edilmiş bir standarda oturtulmamış oluşu,
- Konsolide edilmiş (birleştirilmiş) bir eylem planının olmayışı,
- Sağlanan imkânların yetersiz olabilme durumlarıdır.

Komplike olaydan örnek olarak;

- Birleştirilmiş Komuta Uygulamaları,
- Birden fazla idari bölgeyi etkileyen olaylar,
- Aynı bölgeden birden fazla kurumun müdahale ettiği olaylar,
- Birden fazla idari bölgeye ait farklı kurumların müdahale ettiği olaylar.

Bu tür yetersizliklerin ve aksaklıkların yer aldığı bir müdahaleye mahal vermemek için Standart Acil Durum Yönetim Sistemleri oluşturulmuştur.

Standart Acil Durum Yönetim Sistemleri;

- Olay Komuta Sisteminin tüm seviyelerde kullanımını,
- Farklı seviyelerdeki birimler arası hiyerarşi ve koordinasyonun sağlanması,
- Farklı kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasını,
- Farklı idari birimler arasında kaynakların paylaşılmasını,
- OASIS Uydu Tabanlı Bilgi Sistemini içerir.

Önceden hazırlanmış olan bu sistemlerin sağladığı belli başlı bazı kolaylıklar aşağıda sıralanmıştır:

- Ortak Terminoloji
- Modüler Organizasyon Yapısı
- Entegre Olmuş İletişim Yapısı
- Komuta Birliği
- Birleştirilmiş Komuta Yapısı
- Birleştirilmiş Olay Eylem Planları
- Yönetilebilir yetki alanı
- Önceden belirlenmiş olay komuta tesisleri
- Etkin bir kaynak yönetimi

Hiçbir kurum veya birim herhangi bir ölçekteki bir acil durumu tek başına ele alamaz. Acil durumun yönetilebilmesi için gerekli koordinasyonun sağlanması, sahadaki operasyonların yönetimi, bilgi toplama ve karar mercilerine sunma hususunda ve olaylara müdahale esnasında eksiksiz bir biçimde koordinasyonun sağlanması için birleştirilmiş bir yönetim yapısına ihtiyaç vardır.

Olay Komuta Sistemi organizasyonu başlıca 5 bileşen çerçevesinde oluşturulmuştur:

- Komuta
- Planlama
- Operasyonlar
- Lojistik
- Finans / Yönetim

Rutin bir acil durum esnasında gerek duyulması halinde uygulamaya konulacak OKS organizasyonu bu 5 başlıca bileşen ile oluşturduğu temel yapı üzerinde inşa edilir.

3.1.2 Olay Komutanı

Komuta görevi olaylara müdahalede yönetimi sağlamak hususunda tam donanımlı ve yeterli bir seviyede bulunan olayda tüm yetki ve sorumluluğu üzerinde bulunduran Olay Komutanı tarafından gerçekleştirilir. Olay Komuta Sorumlusu veya Olay Komutanı, liderlik ile olay müdahale mücadelesini yönetme sorumluluğuna ve otoritesine sahiptir. (Kadioğlu, M., 2008)

Olay Komutanının başlıca görevleri arasında;

- Komuta faaliyetinin sergilenmesi,
- Can ve malın korunması,
- Personel, donanım ve tüm kaynakların kontrolü,
- Komutanın kurulması,
- Tüm müdahalecilerin güvenliğinin sağlanması,
- Olaya müdahalede öncelik sıralarının belirlenmesi,
- Operasyon hedeflerinin belirlenmesi,
- Olay Eylem Planı (IAP) geliştirmek ve uygulamak,
- Uygun bir organizasyon yapısı geliştirmek,
- Olayın kontrolünü kısa bir zamanda sağlamak,
- Olay kaynaklarının yönetimi,
- Bütün acil durum faaliyetlerini koordine etme,
- Diğer kurum personellerinin faaliyetlerini koordine etme,
- Medyaya yayın izni verilmesi yetkisi,
- Maliyetlerin takibini sağlamak yer alır.

Etkili bir olay kumandanı; kendinden emin, azimli, belirleyici, objektif bir yapıya sahip, soğukkanlı, çabuk düşünerek karar verebilme yetisine haiz pratik olur. Bu önemli rolün sorumluluklarının ele alınması için Olay Kumandanının ayrıca kendi sınırları (haddi) hakkında gerçekçi, ani durumlarda oluşacak yeni koşullara kolaylıkla adapte olabilen esnek bir yapıda olması şarttır. Ayrıca Olay Kumandanı bir olayda ihtiyaç duyulan pozisyonlarda personel yetkilendirme hususunda da yeterli olmalıdır.

3.1.3 Komuta Devri

Bir kişi olayın komutasını bırakıp, başkası olay kumandanı olursa komuta devri o zaman oluşur. Örneğin; ilk varan grup amiri, ilk varan baş amire (bizdeki müdür, müdür yardımcısı) komutayı devredecektir. O da daha sonra daha üst rütbeli yetkiliye büyük bir olay sırasında devredecektir. Bazı teşkilatlar, daha üst rütbeli yetkili olay yerine geldiğinde komuta devrini zorunlu tutarken, diğere teşkilatlar komutayı alma veya komutayı elinde bulunduran mevcut olay kumandanına bırakma seçim hakkını daha üst rütbeliye verir.

Acil olay yerine daha üst rütbeli bir yetkili geldiğinde ve yönetimi aldığında, o yetkili tüm operasyon için ahlaki ve yasal sorumluluğu üstlenir. Ne zaman komuta devredilirse, yerleşmiş prosedürler izlenmelidir. Komuta devrinin en önemli gereksinimlerinden bir tanesi, olay bilgisinin tam ve doğru değış-tokuşudur. Komutayı devreden yetkili, yeni olay kumandanına aşağıdakileri içeren mevcut halin durum raporunu verir:

- Taktiksel öncelikler
- Hareket planları
- Tehlikeli veya potansiyel tehlikeli koşullar
- Başarılar (becerilen işler)
- Operasyonların etkinlik değerlendirilmesi
- Kaynakların güncel durumu
- Tahsis edilmiş veya işleyen
- Tahsis için müsait
- Yolda
- İlave kaynak gereksinimi

Eğer komuta devri olay sırasında çok erken olursa, bilgi transferi kısa ve öz olabilir. Örneğin ilk gelen grup amiri, sadece birkaç dakikadır komutada olmuş olabilir ve ilk gelen baş amire komuta devredildiğinde rapor edilecek çok az bilgiye sahip olabilir. Baş Amir, telsiz üzerinden tüm bilgi alışverişini duymuş ve durumun ne olduğunu biliyor olabilir. Bununla birlikte eğer grup amiri birkaç dakikadan daha uzun süredir olay

kumandanıysa, ilk alarmı geçen tüm grupların mevcut görevleri gibi rapor edilecek önemli bir miktarda bilgi elde edebilir. Bilgi çok az da olsa, önemli miktarda da olsa, bilgi transferi doğru ve tam olmalıdır.

Her bir itfaiye teşkilatı, komuta devri için kendine has prosedürler inşa eder. Bazı durumlarda komuta devri, telsiz vasıtasıyla yapılabilir, fakat en etkili metot yüz yüze iletişimidir. Standart komuta iş kağıtları ve durum levhası, komuta yerinde bilgi takibi ve transferi için en değerli araçlardır.

Komuta her zaman olayın tüm süreci için sürdürülür. Olayın daha sonraki aşamalarında, durum kontrol altına alındıktan sonra, komuta daha düşük düzeydeki bir kumandana devredilebilir. Aşağıya doğru komuta devri, yukarıya doğru komuta devrinde olduğu gibi aynı şekilde vaziyetin kısa ve öz anlatımını ve bilgi değiş-tokuşunu gerektirir. Olay yerinde kalan son ekibin başındaki yetkili, olay kumandanı olacaktır. O ekip de olay yerinden ayrıldığında komuta sona erer.

3.1.3.1 Olay komutanının başlıca amaçları

- Olay mahallindeki sivillerin ve müdahale ekiplerinin can güvenliğinin tam anlamıyla sağlanması
- Mal güvenliğinin sağlanması
- Olayın kontrol altına alınarak mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması yer alır.
- Uygun Stratejik Amaçların Seçilmesi
- İfa edilecek görev için en uygun personelin seçilmesi
- Uygun donanım seçimi
- Uygun araçların seçimi
- Uygun tekniklerin kullanımı

3.1.3.2 Beklenmedik bir acil durumda cevap verilmesi gereken başlıca sorular

- Kimin neyi yapacağı,
- Kimin kime rapor vereceği,

- Belirlenen kaynakların bir arada ne şekilde çalışacağı,
- Nasıl iletişim kurulacağıdır.

Olay Komutanı olayların boyutu büyüdükçe gerekli gördüğü takdirde belli başlı bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla herhangi bir personeli yetkili kişi olarak atayabilir. Ve komuta sistemi yapısının genişlemesini gerekirse diğer personelin pozisyonlarının belirlenmesi hususunu da Olay Komutanı gerçekleştirecektir.

- Basın Sözcüsü
- Güvenlik Sorumlusu
- İrtibat Görevlisi

Basın Sözcüsü medya (basın-yayın organları) ile paylaşılacak tüm bilgi kaynaklarının yönetimini gerçekleştirecek kişidir. Bilgi paylaşımını sağlar.

Güvenlik Sorumlusu güvenlik koşullarını gözlemler ve görevli personelin hepsinin güvenliğinden emin olunmasını sağlar. İrtibat görevlisi olay için göreve atanmış olan diğer kurumlar ile iletişimi sağlayan kişidir.

3.1 3.3 Can güvenliği

Olay kumandanının başlıca önceliği daima halkın ve acil durum müdahale ekiplerinde yer alan personelin can güvenliğini sağlamaktır.

3.1.3.4 Olay dengesi (İstikrar)

Olay kumandanı strateji belirleme konusunda sorumlu kişidir ve olayın geliştiği çevre üzerinde meydana gelecek olan olumsuz etkileri minimize etmeye yönelik girişimlerde bulunması gerekir. Aynı zamanda etkin bir kaynak yönetimi sergileyerek müdahalede gerçekleştirdiği etkiyi büyütme yönelik girişimlerde bulunacak kişi yine Olay Komutanıdır.

3.1.3.5 Malın korunması

Olay Kumandanı olayda yerine getirdiği görevlerini ifa ederken mülkiyete (mala) verilen zararı minimize etmeye yönelik önlemler almakla zorunludur. Olayın daha da karmaşık bir hal alması durumunda eğer gerek duyulursa Olay Kumandanı ilave Genel Personel Bölümlerini oluşturarak harekete geçirebilir.

Bu bölümler;

- Planlama
- Operasyon
- Lojistik
- Finans / Yönetim

Şekil 3.1 : Olay komuta sistemindeki fonksiyonlar

3.1.4 Planlama Birimi

Küçük çaplı olaylarda planlama ile ilgili olarak sorumlu kişi Olay Kumandanıdır fakat olay geniş yelpazeli bir hal aldığıında Olay Kumandanı Planlama bölümünü belirler ve

harekete geçirir. Planlama Bölümü: Planlama bölümü operasyonlara ilişkin bilgi toplar, analiz eder ve genişletilmiş olay eylem planını hazırlar (Kadıoğlu, M., 2008, s. 16).

Planlama bölümünün gerçekleştireceği faaliyetler arasında;

- Acil durum planlarının yapılması,
- Durum değerlendirilmesinin gerçekleştirilmesi,
- Kaynakların doğru bir biçimde değerlendirilmesi,
- Gerekli görülen dokümantasyonun oluşturulması,
- Toparlanmadır.

3.1.5 Operasyon Birimi

Operasyon Birimi olay eylem planında gerçekleştirilmesine karar verilmiş olan eylemlerin uygulamaya koyulmasıyla sorumlu olan birimdir. Operasyonlar Birimi sorumlusu (amiri, şefi) olay eylem planını yerine getirmek için gerekli bütün sorumlulukları ifa etmek operasyonlar biriminin sorumluluğundadır. Operasyon Birimi sorumlusu olan kişi ihtiyaç duyulan kaynakları belirler ve Olay Kumandanına rapor eder. Operasyonlar bölümü tüm müdahale eylemlerinden sorumludur. Operasyonlar bölümü kendi içinde gruplara ayrılmıştır. (Örneğin: yangın, arama kurtarma, acil tıbbi müdahale, kaynaklar yönetimi ve tehlikeli atıklar müdahale timi, vb). Tüm altyapı hizmetlerinin tesisini sağlamakta bu birime aittir (Kadıoğlu, M., 2008, s. 16).

3.1.6 Lojistik Birimi

Lojistik Birimi olayda görev alan personel tarafından ihtiyaç duyulacak tüm donanım, materyal, hizmet ve tesisleri sağlamakla sorumludur. Lojistik Biriminin işlevleri hakkında göz ardı edilmemesi gereken bir unsur olaya birimin müdahalecilerine verilecek her türlü desteği sağlaması hususudur. Buna örnek verilmesi gerekirse lojistik birimindeki sağlık ünitesi birimi sivil kurbanlara değil olaya müdahalecilerin sağlık hizmetlerinde gerek duyulacak hizmetleri sağlamaktır. Lojistik bölümü Operasyonlar bölümünün kaynak taleplerini karşılamakla sorumludur. Bu görev, spesifik ekipman ve malzeme satın almayı, müdahale personeline haberleşme hizmetlerinin, gıda ve suyun sağlanmasını ve olayın gerektirdiği ulaşımın gerçekleştirilmesini de içerir (Kadıoğlu, M., 2008, s. 16).

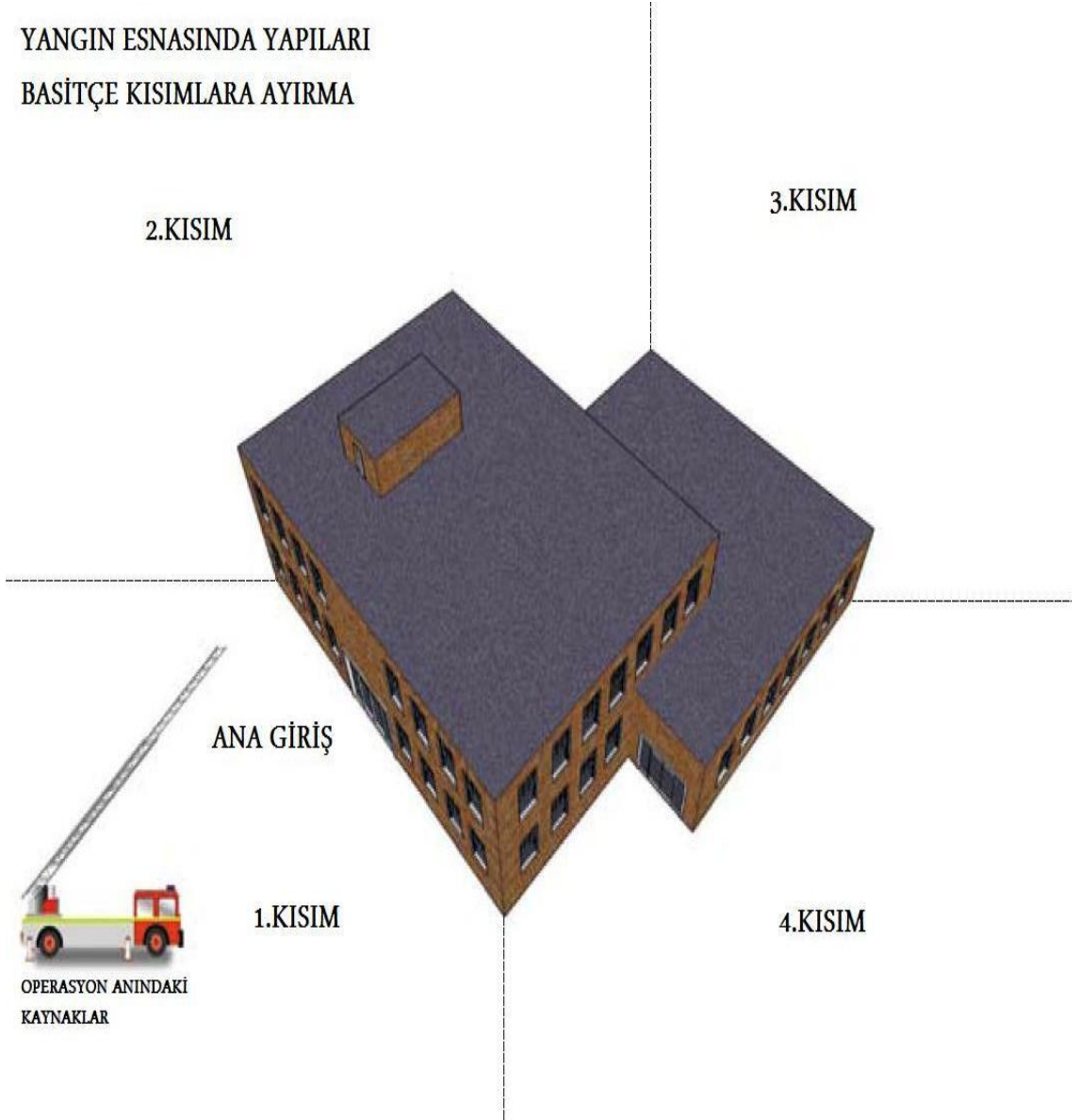
3.1.7 Finans Birimi

Finans biriminin sorumluluğu olay giderlerinin ve harcamaların hesaplanması ve kayda alınması meselesidir. Bu bölüm, acil durumun meydana getirdiği kısa ve uzun dönemli finansal etkilerin belirlenmesi, malzeme ve ekipman kullanımına karşılık firmalara gerekli ücretin ödenmesi veya sonradan ödenmek üzere kayıt tutulması amaçlarına hizmet verir (Kadioğlu, M., 2008, s. 16). İtfaiye teşkilatları genel müdürlük bazında olmadıkları için bağlı buldukları kurumun finansı ile çalışmalarının büyük kısmını yürütürler. Bu yüzden finans kısımlarını bu tezimizde büyük olaylar dışında incelemeyeceğiz.

3.2 OLAY YERİNDE KISIMLAMA YAPILMASI

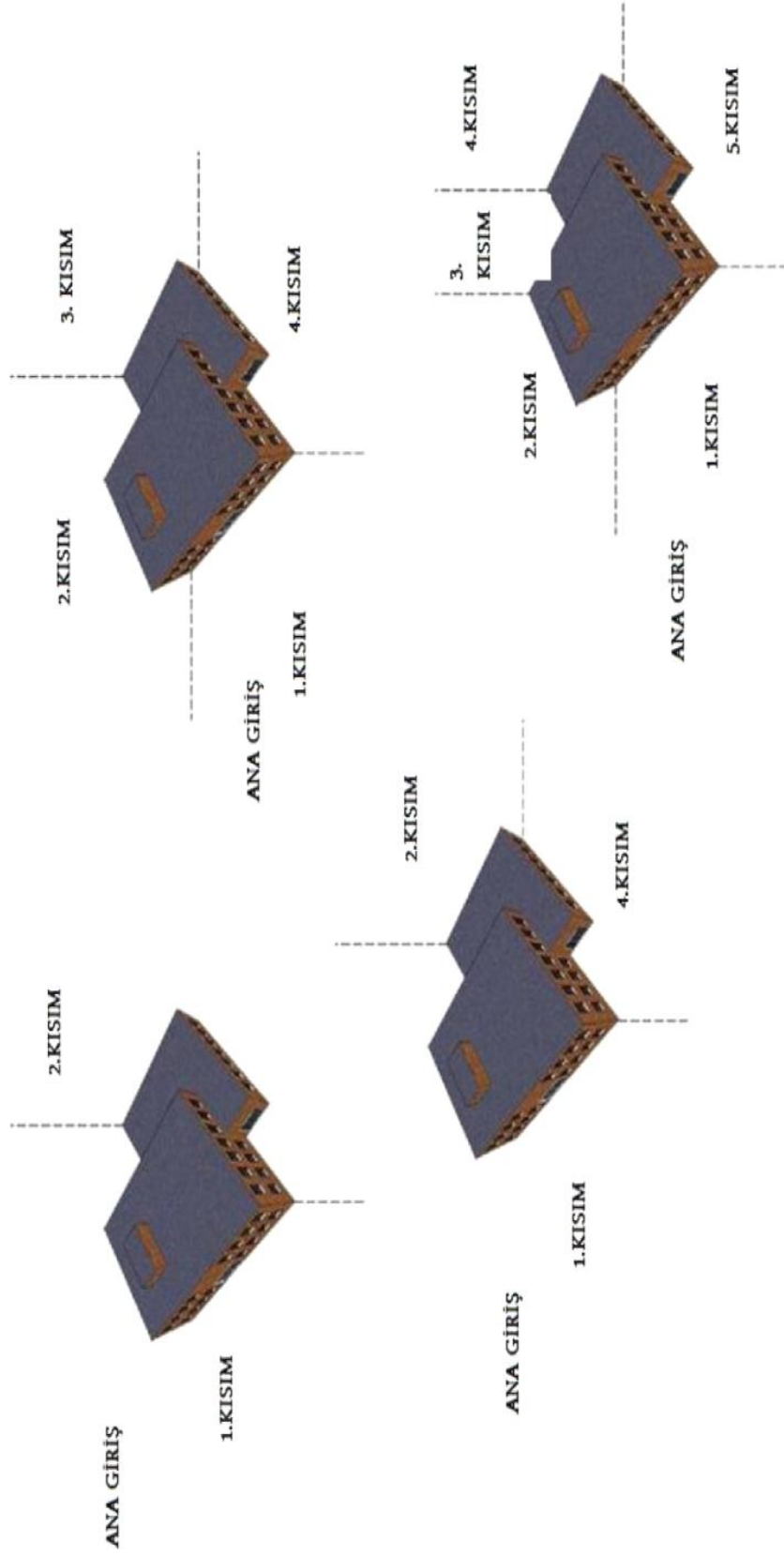
Yönetim ve savaş stratejileri ile ortaya çıkan, ekonomide, bilgisayar algoritmalarının geliştirilmesinde ve bir problemin çözümünde sıkça kullanılan “Böl ve yönet” itfaiye olaylarında da kullanılmalıdır. Birden fazla ekibin müdahalesi halinde veya olay yerinin çok büyük olması gibi durumlarda olay yerinin kısımlara ayrılması uygun bir yöntemdir. Gelen ekip sayısı kadar kısımlara ayırmak olaya müdahaleyi çabuklaştırarak, yangının söndürülmesini kolaylaştırır.

YANGIN ESNASINDA YAPILARI
BASİTÇE KISIMLARA AYIRMA

Şekil 3.2 : Kısımlama örneği (NWCG,2004)

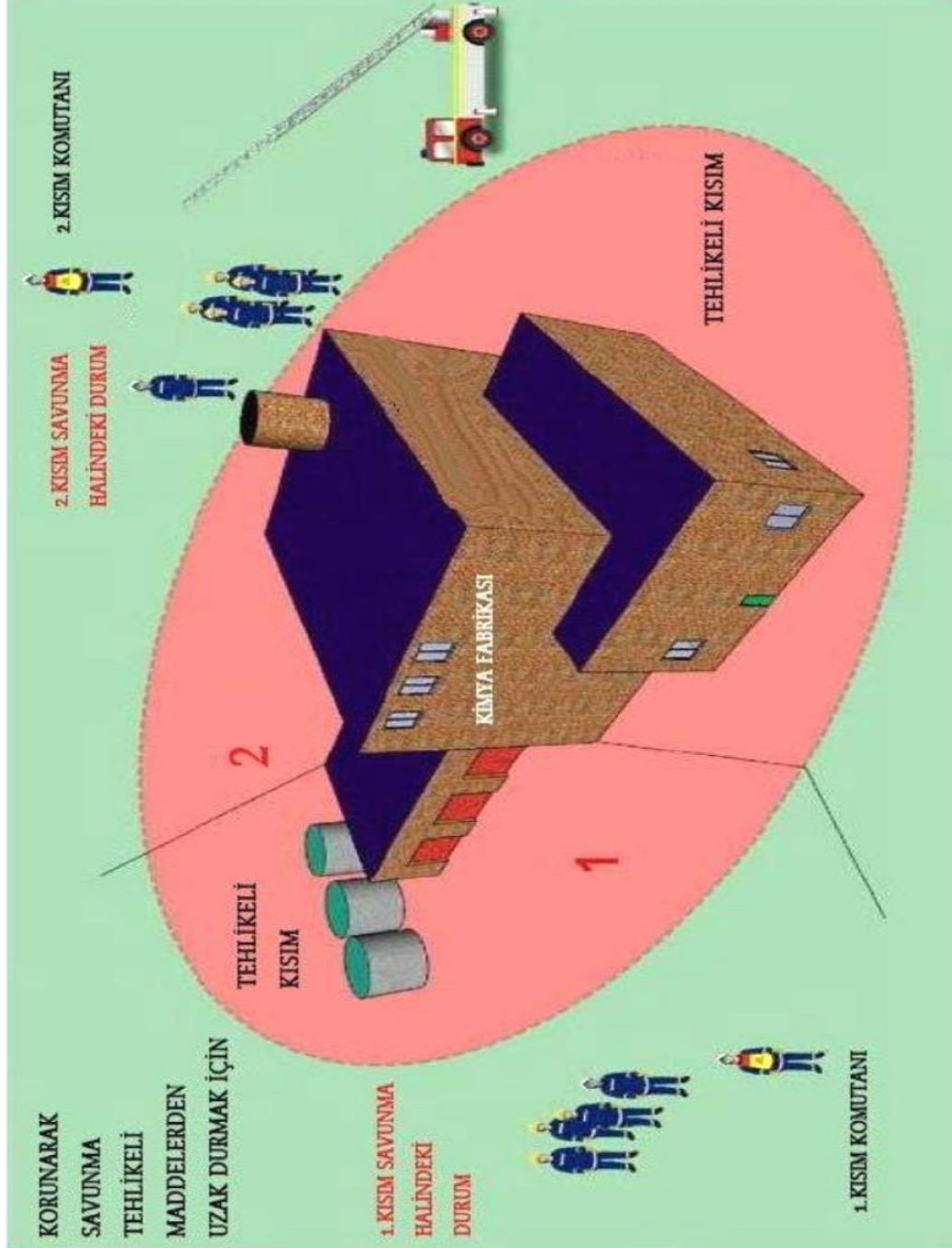
KISIMLARA AYIRMA ÖRNEKLERİ

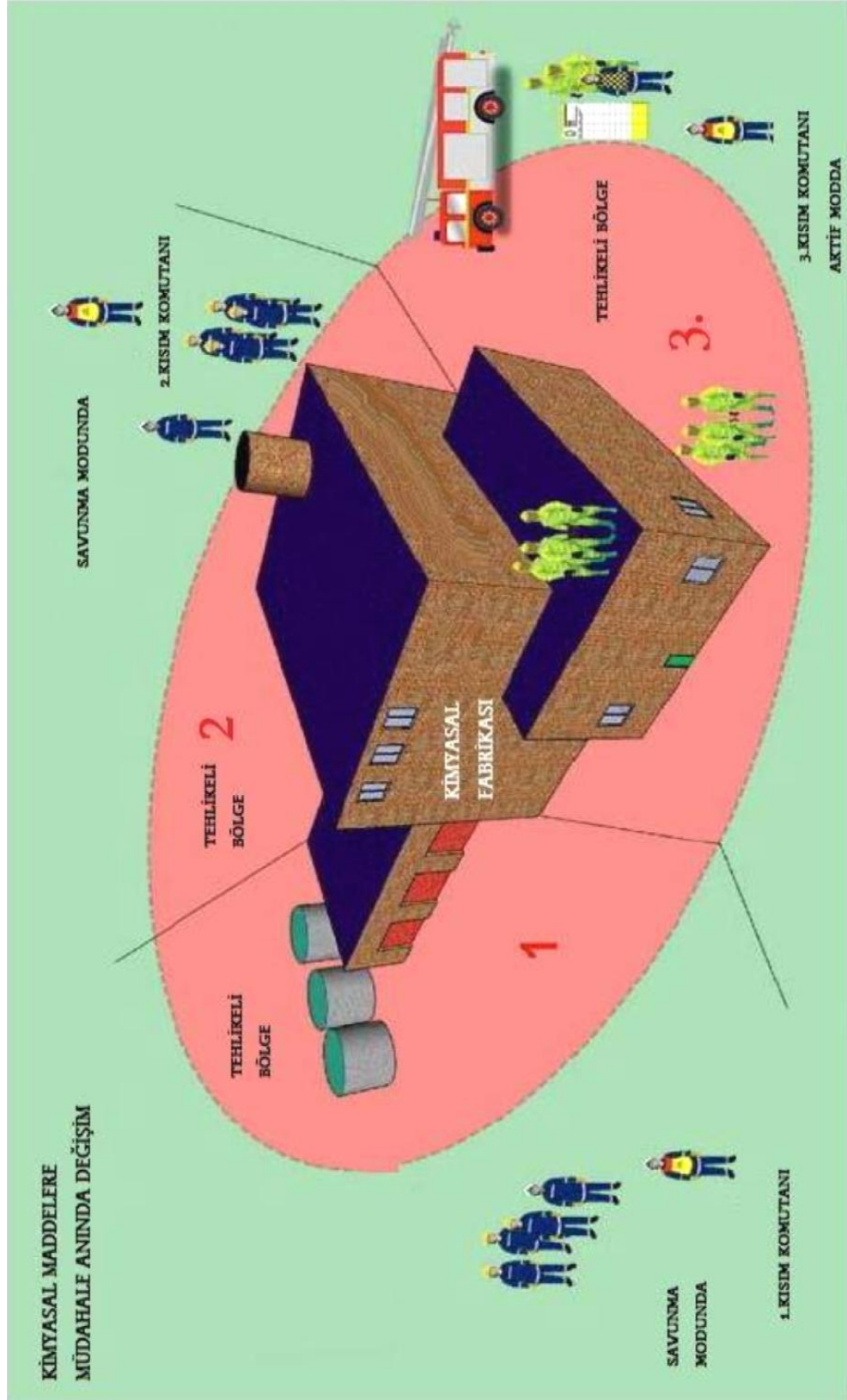
Şekil 3.3 : Değişik kısımlama örnekleri (NWCG,2004)

3.2.1 Kimyasal Fabrikalara Müdahalede Kısımlama

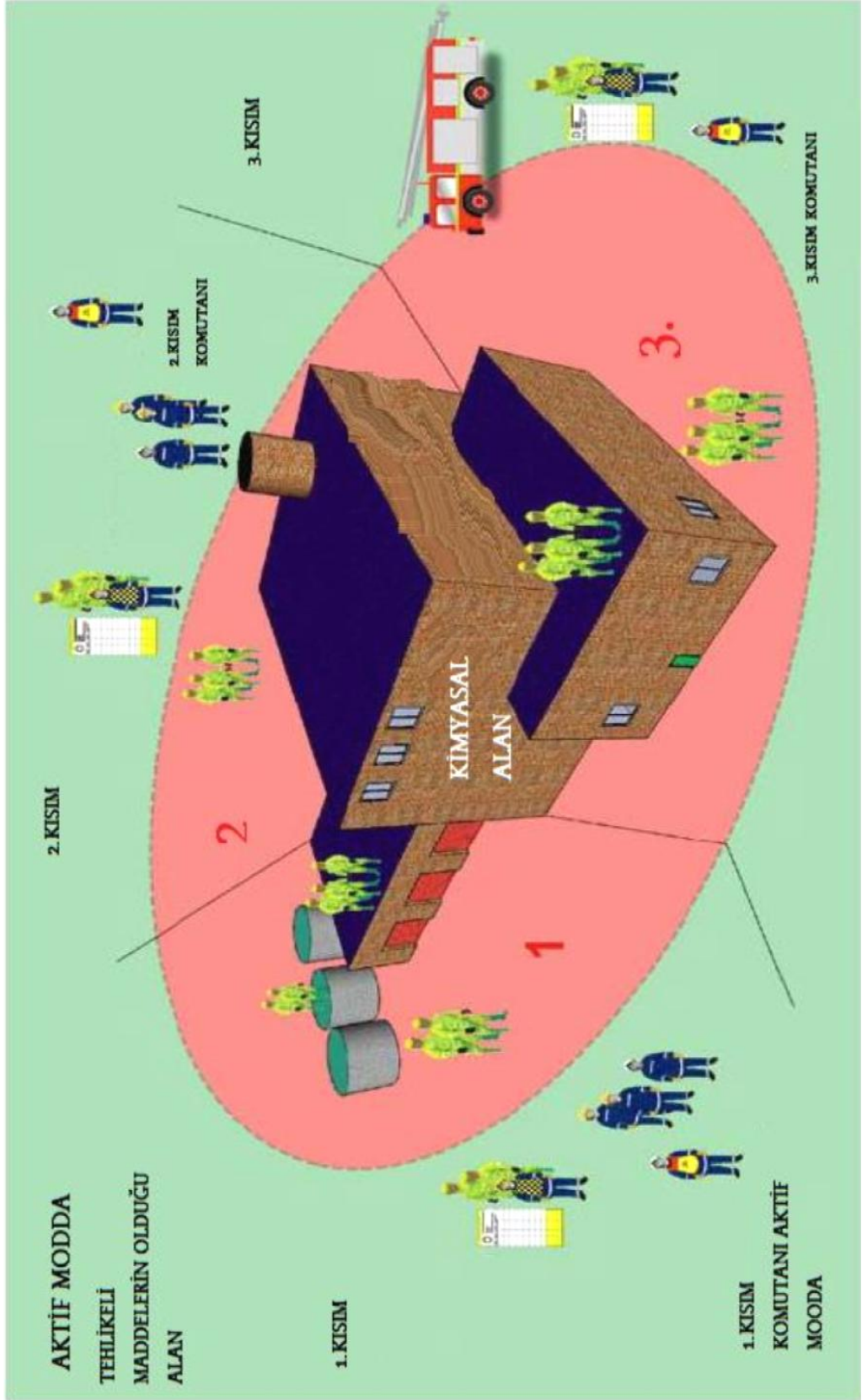
Kimyasal Fabrikalara müdahale ederken Şekil 3.4, Şekil 3.5 ve Şekil 3.6’da gösterildiği gibi kısımlama yapıp kimyasal maddelere dayanıklı elbiseler ile müdahale edilmelidir.

Şekil 3.4 : Kimyasal alana müdahale anında kısımlama (NWCG,2004)

Şekil 3.5 : Kimyasal maddelere müdahale anında kısımlama ve değişim (NWCG,2004)

Şekil 3.6 : Kimyasal maddelere müdahale anında kısımlama ve değişim (NWCG,2004)

Şekil 3.7'deki Çobançeşme Mahallesinde petrol türevi işlenen bir fabrikada çıkan yangına müdahale ederken kısımlara ayrılmıştır.

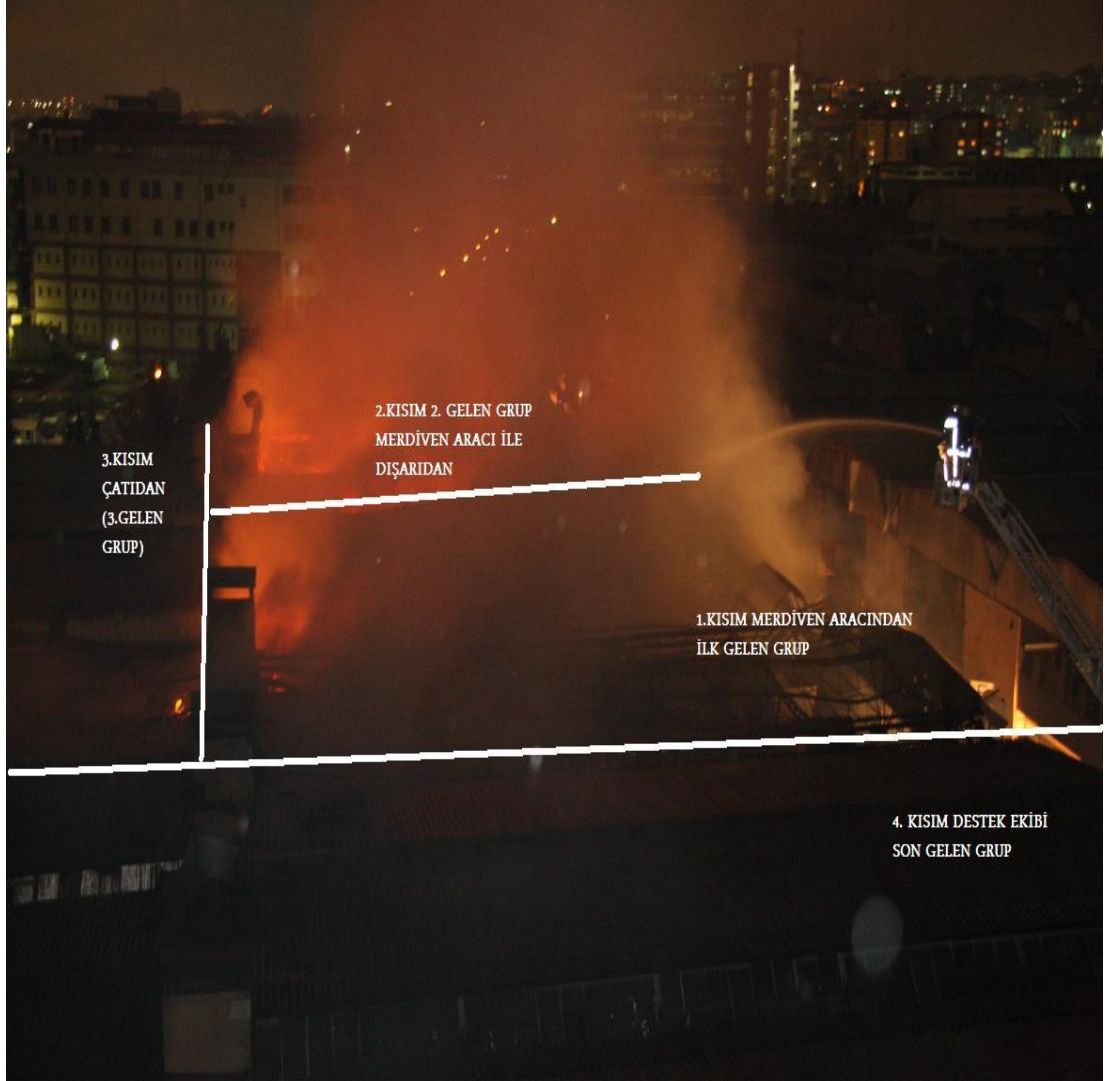
1. kısımda 2 adet 5'er tonluk LPG tankı bulunmaktadır. Bu LPG tankları yakınlarındaki kimyasal maddeler yüzünden ısınmaya başlamıştır. Bu kısma dışarıdan merdiven aracı ile müdahale edilmiştir.
2. kısım yangının çıkış yeri olarak tespit edilmiştir. Bu kısımda yeni bol miktarda polietilen (Strafor yapımında kullanılan çok çeşitli ürünlerde kullanılan bir termoplastiktir.) ve birçok makinenin bulunduğu bu bölümde merdiven aracı ile müdahale edilerek söndürülmüştür.
3. kısım kimyasal maddeler bulunmasa da makineler ve de üretim mamulleri bulunduğu için içeriden müdahale edilmemiş merdiven aracı ile müdahale edilmiştir.
4. kısım binanın içerisine sızramış olan kıvılcımlara müdahale eden ekipler vardır.
5. kısım yangın alanının yakındaki diğer bölgeler içindir. Yakında bulunan fabrikalara sirayet etmesi engellenmiştir.

Bu yangına müdahaleyi yaklaşık 3 grup yapmıştır ve 2 saatte kontrol altına alınmıştır.

Şekil 3.7 : Çobançeşme mahallesinde petrol türevi işlenen bir fabrikada çıkan yangına müdahale ederken kısımlara ayırma örneği

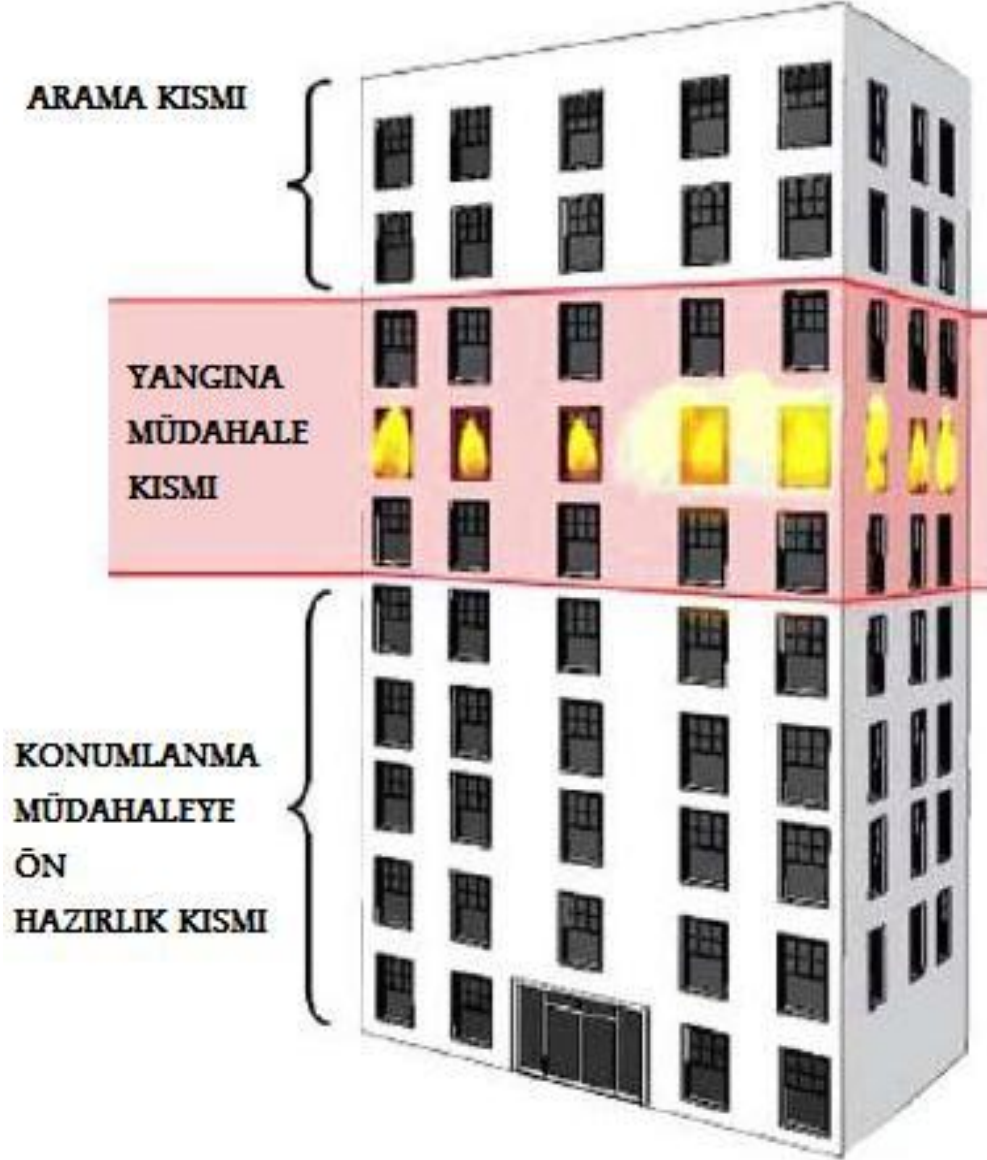
Şekil 3.8'deki yangın Yenibosna Doğu Sanayi Sitesinde kimyasal madde üretim atölyesinde meydana gelen patlama sonucu 6 tesiste çıkmış, yangına ulaşım imkânlarından dolayı 3 yerden müdahale edilebilmiştir. Yangın saat 21:00 sularında başlamış sabah 04:00 sularında kontrol altına alınabilmiştir. Saat 06:00 sularında yüksek ısıdan dolayı yerel yangınlar görülmüştür. Fakat kısa sürede söndürülmüştür.

Şekil 3.8 : Yenibosna doğu sanayi sitesinde kimyasal madde üretim atölyesinde çıkan yangında kısımlama yapılması örneği

3.2.2 Binalarda Meydana Çıkan Yangınlarda Kısımlama

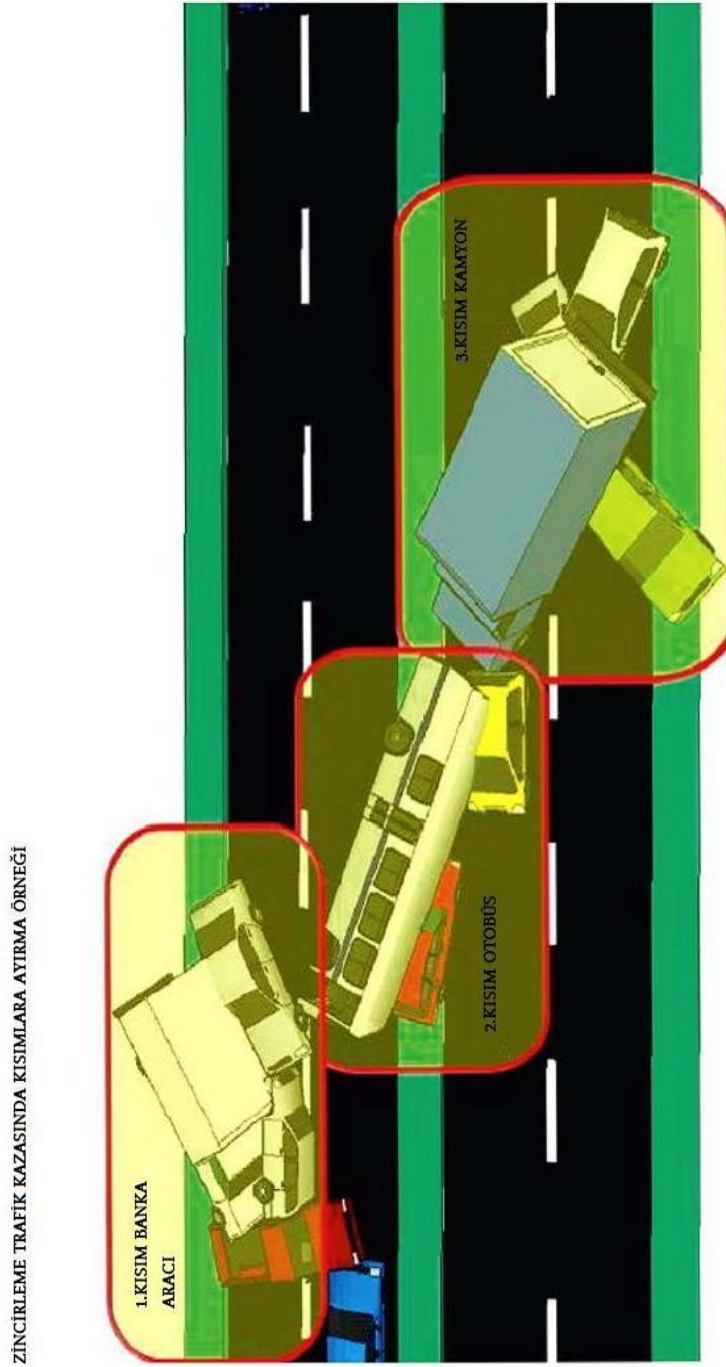
Binalara müdahale ederken Şekil 3.9 da gösterildiği gibi kısımlara ayırıp uygun ekip uygun bölgeye gönderilmelidir. Yalnız binanın çökme tehlikesi olup olmadığı iyice araştırılmalıdır.

Şekil 3.9 : Binaların kısımlandırılması (NWCG,2004)

3.2.3 Zincirleme Trafik Kazalarında Kısımlama

Zincirleme trafik kazaları can kaybının çok fazla olduğu karmaşanın çok yaşandığı olaylar oldukları için Şekil 3.10'da gösterildiği gibi mümkün olduğunca çok kısma ayrılmalı ve müdahale birkaç yoldan yapılmalıdır.

Şekil 3.10 : Zincirleme trafik kazalarında kısımlama yapılması (NWCG,2004)

4. İTFAİYE TEŞKİLATINDA OLAY KOMUTA SİSTEMLERİNİN UYGULANMASI

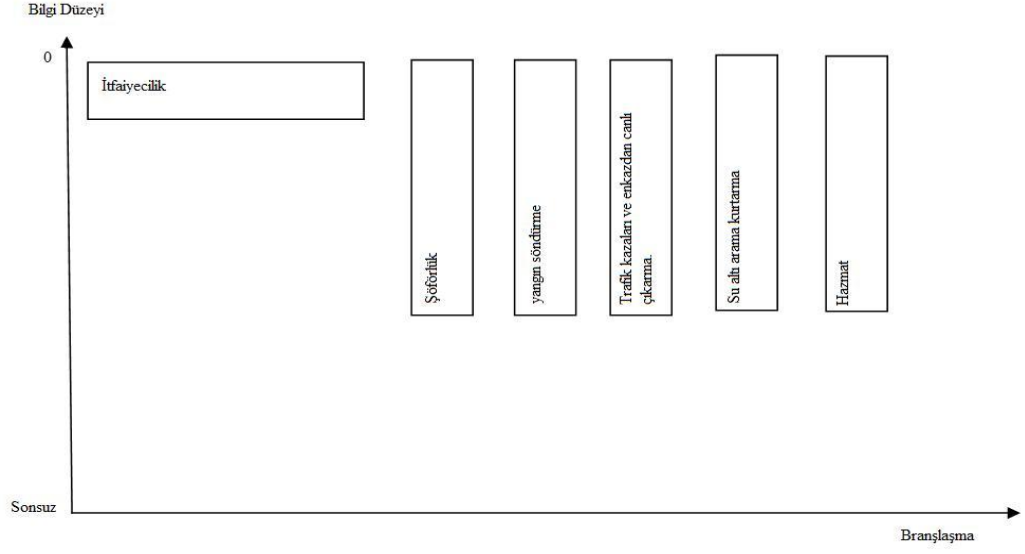
4.1 İTFAİYE İÇİN ÖNERİLEN OKS MODELİ

Herhangi bir yapıda yangın çıkması durumunda olay yeri amiri o yerdeki en kıdemli itfaiye görevlisidir. Binada yangın çıkması halinde olaya müdahale eden acil durum ekipleri mahalli itfaiye teşkilatı amirinin olay yerine gelmesinden itibaren onun emrine girerler ve ona her konuda yardım etmek mecburiyetindedirler.

Gerek bina acil durum ekiplerinin ve gerekse yangına müdahale eden itfaiye ekiplerinin görev yaptıkları sırada, yetkili itfaiye amirince can ve mal güvenliğini korumak üzere verilecek olan karar ve talimatlar, diğer kamu görevlilerince ve yangın güvenliği sorumlularınca aynen yerine getirilir.

Kamu görevlileri, bina kullanıcıları, bina görevlileri, gönüllü ekipler ve olay yerinde bulunan herkes, itfaiye ekiplerinin görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve çalışmalarını güçleştirici davranışlardan kaçınır. (Bina Yangın Yönetmeliği, 2009)

Bunun yanı sıra 2006 yılındaki yönetmeliğe göre itfaiye çalışanları sadece rütbe olarak kısımlara ayrılmış, bu kısımlamada sadece memur personel içerisinde yapılmıştır. Oysaki itfaiye teşkilatı içerisinde memur, sözleşmeli memur, işçi ve hizmet alımı olmak üzere dört sınıf personel çalışmaktadır. Bu personeller arasında sınıflandırma sadece rütbelere bazında değil, itfaiye teşkilatının gittiği olaylara göre de branşlara ayrılması gerekmektedir. Şekil 4.1’de belirtildiği gibi bilgi bir alana benzer. Bir kurum bir konuda elemanlarını branşlara ayırdıkça o konu hakkında personelin bilgi düzeyi artar.

Şekil 4.1 : Branşlaşma ve bilgi düzeyi arasındaki ilişki. (Prof. Dr. M. ŞERBETÇİ, 2003, Sözlü görüşme)

Bir konuda derinleşmek, ustalaşmak ancak o konu üzerinde uzun çalışmalar yapmakla mümkündür. Örnek verecek olursak Tıp alanında, emniyet teşkilatında, ordularda hep bir branşlaşma varken, 2006 yılında devreye giren belediye itfaiye yönetmeliğinde buna yer verilmemiştir ve bütün itfaiyecilerin bilgi düzeyinin aynı olması istenmiştir. Her halükarda bir itfaiyecinin kurtarma alanında birçok bilgiye sahip olması gerekirken, branşlaşma gerçekleşirse konusunda uzman olaylara kısa süre daha iyi müdahale eden personele sahip olunur. Şekil 4.2' de kısmen bir branşlaşma olmasına rağmen, istenilen düzeyde olmadığı görülebilmektedir.

Tablo 4.1 : Kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmet grubu itfaiye servisi planlaması Kocasinan grup amirliği personel çizelgesi.

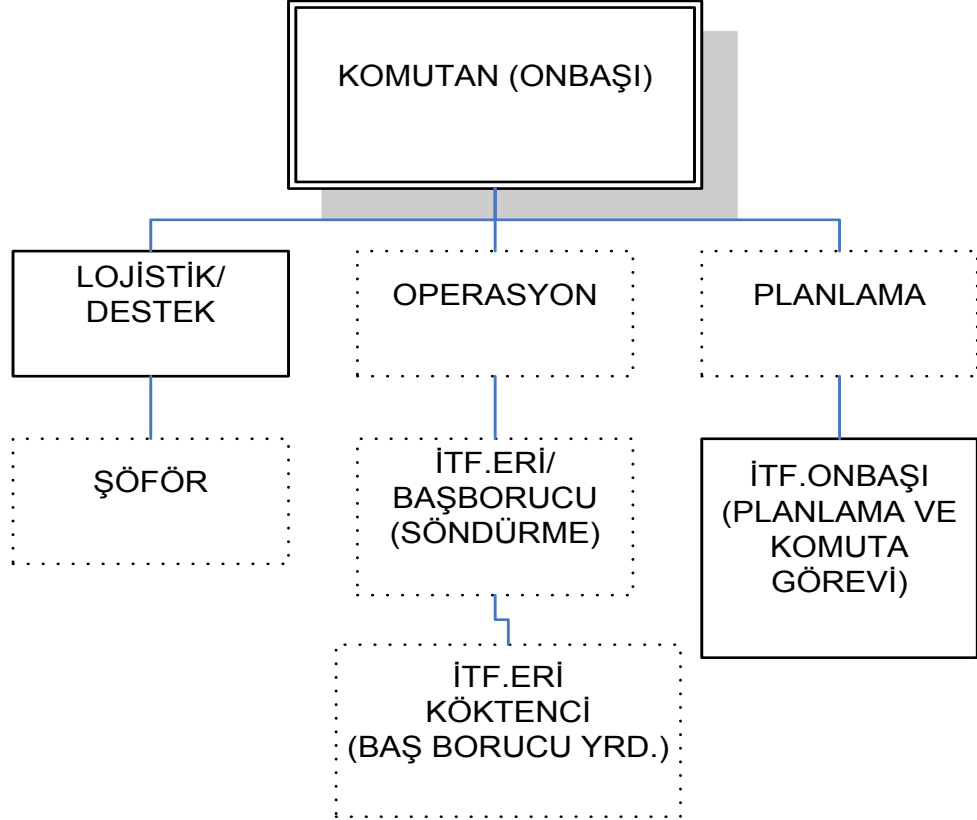
Ekip Adı	Araç Adı 04.01.07	A Postası Görevli Personel	B Postası Görevli Personel	C Postası Görevli Personel
1	İmdat Aracı	Ekip A.	Ekip A.	Ekip A.
		Çavuş	Onbaşı	Çavuş
		Başşoför	Başşoför	Başşoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Çok Maksatlı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Merdiven	Merd.Op.	Merd.Op.	Merd.Op.
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Su Tankı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
2	İlk Müdahale Aracı	Onbaşı	Çavuş	Onbaşı
		Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Çok Maksatlı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Merdiven	Merd.Op.	Merd.Op.	Merd.Op.
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Su Tankı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
3	İveco İlk Müdahale Aracı	Onbaşı	Çavuş	Onbaşı
		Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Su Tankı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
4	Afet Kurtarma Aracı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Afet Söndürme Aracı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
5	Afet Kurtarma Aracı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Afet Söndürme Aracı	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
	Ropotik kollu Araç	Şoför	Şoför	Şoför
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri
		İtf.Eri	İtf.Eri	İtf.Eri

Kaynak: İ.B.B. İtf. Daire Bşk., 2009, s.26

Bu sebeplerden ötürü yeni modeller geliştirilmelidir.

4.1.1 Başlangıç Aracı Tek Araç

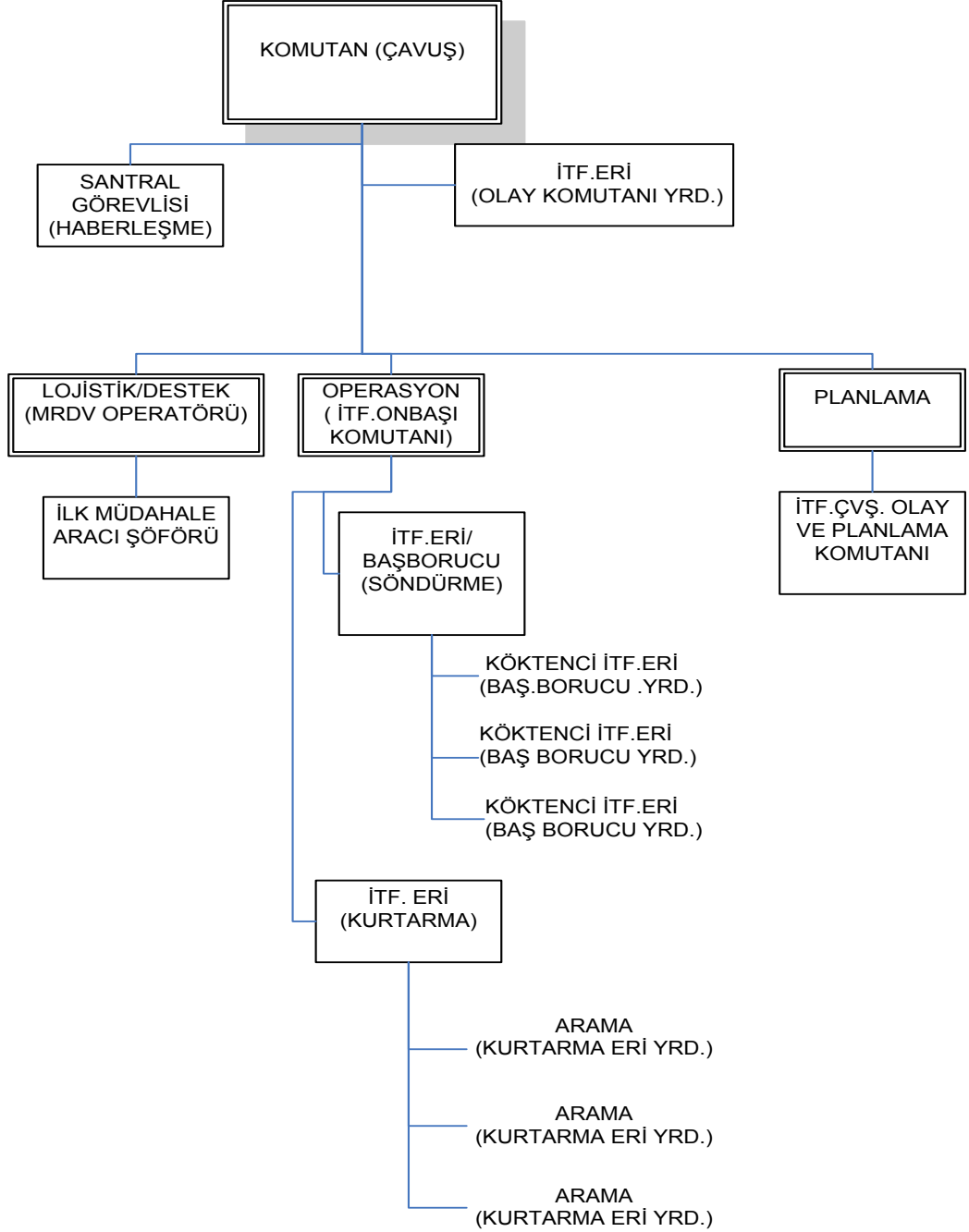
Tek araç olaya müdahale ederse Şekil 4.2 uygulanmalıdır. Bu tip yangınlar küçük yangınlardır, kurtarma ekibine çok fazla ihtiyaç duyulmaz.

Şekil 4.2 : Başlangıç aracı için önerilen OKS modeli

4.1.2 Başlangıç Ve Merdiven Aracı

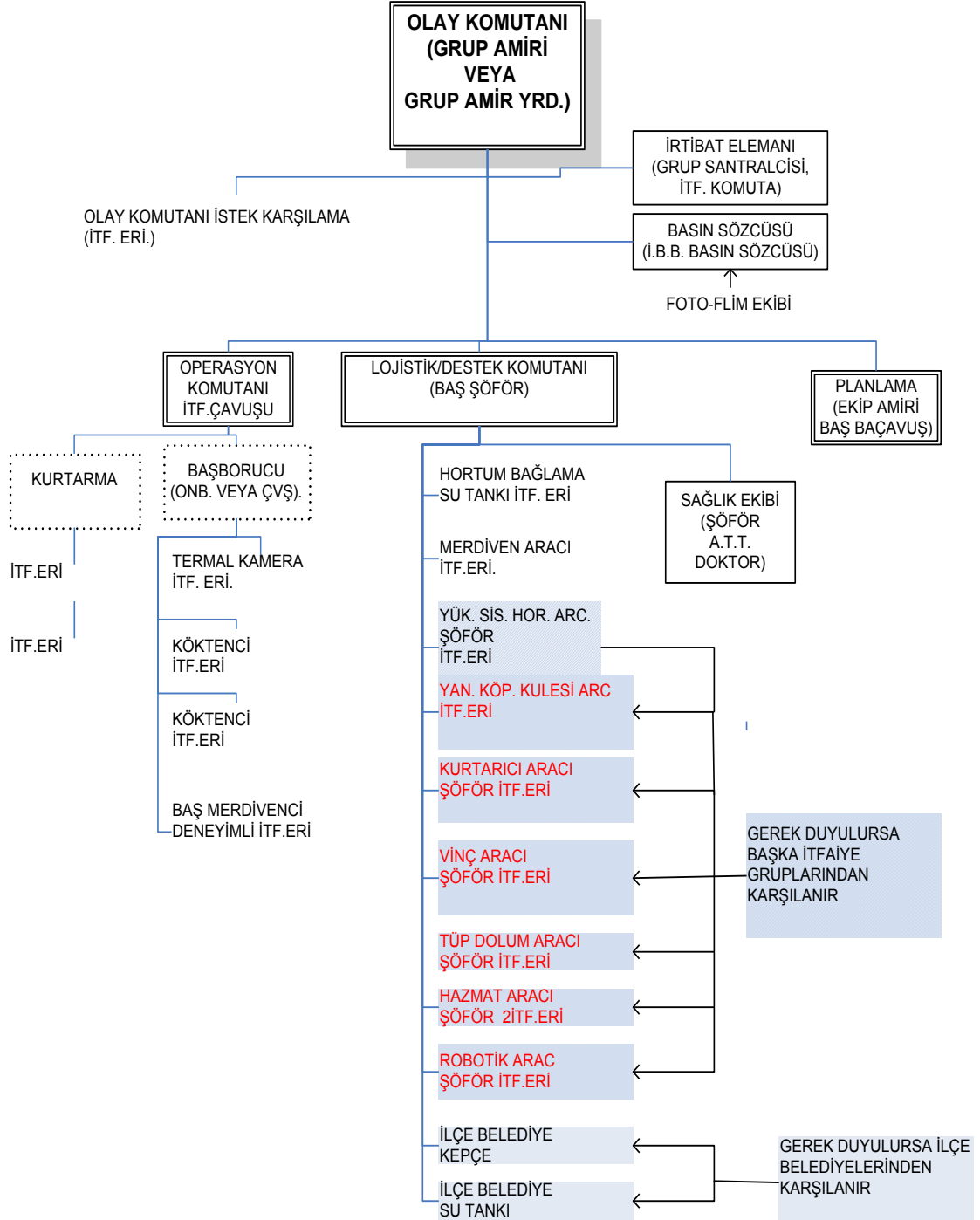
Merdiven aracının müdahil olması durumunda Şekil 4.3'deki durum uygun görülmüştür. Bu tip yangınlarda yanma olayı küçük olsa da kurtarma ekibine ihtiyaç doğabilir.

Şekil 4.3 : Başlangıç ve merdiven aracının aynı anda çıkması durumunda önerilen OKS Modeli

4.1.3 Takım Müdahale

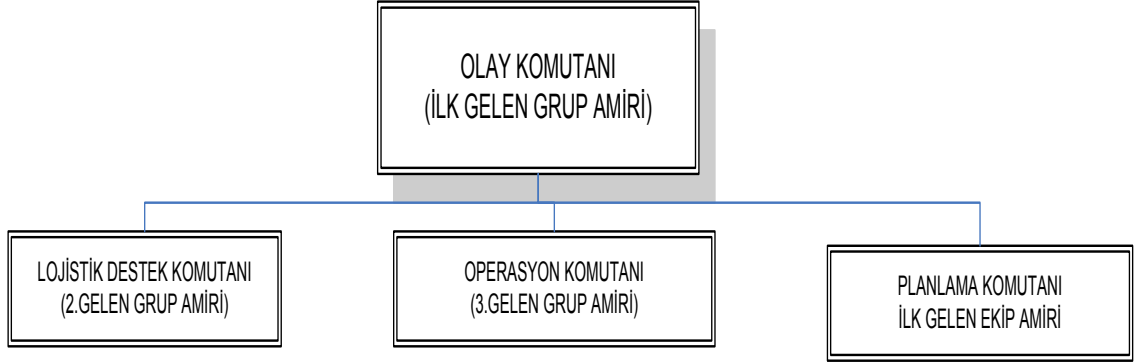
Takım'ın çıkması durumu genelde hane, işyeri gibi yanma olayının büyük olduğu muhtemelen kurtarma olayın yaşanacağı çok fazla itfaiyecinin yardımına ihtiyaç duyulan olaylardır. Olaya müdahale Şekil 4.4'de gösterilmiştir.

Şekil 4.4 : Takımın çıkması halinde önerilen OKS Modeli

4.1.4 Bir Olay Birden Fazla Takımın Müdahalesi Durumunda Olay Yerinde

Büyük sanayi tesisleri, fabrikalar ve ihtiyaç olunan diğer durumlarda birden fazla takım müdahale eder. Bu gibi durumlarda diğer amirlerin operasyon bölümünde kısım komutanları olmaları doğru bir yaklaşımdır. Bu sayede olay yerindeki karmaşa önlenir. Şekil 4.6'deki gibi belirlenen kısımlarda itfaiye ekiplerinin komuta edildiği anlaşılır ve diğer üst rütbelilerin olaylara müdahil olması engellenir.

Şekil 4.5 : Bir olaya birden fazla takımın müdahalesi durumu için önerilen OKS Modeli

4.1.5 Olay Yerine Müdür Yardımcısının Gelmesi Ve Komutayı Devralması Durumunda

Olay yerine Müdür Yardımcısının gelmesi halinde bir önceki durumda olduğu gibi diğer grup amirleri kısım komutanları olarak kalmalıdır ve komuta transferi Şekil 4.6'da gösterildiği gibi Olay Komutanı olan grup amiri ilk gelen Müdür yardımcısına devreder.

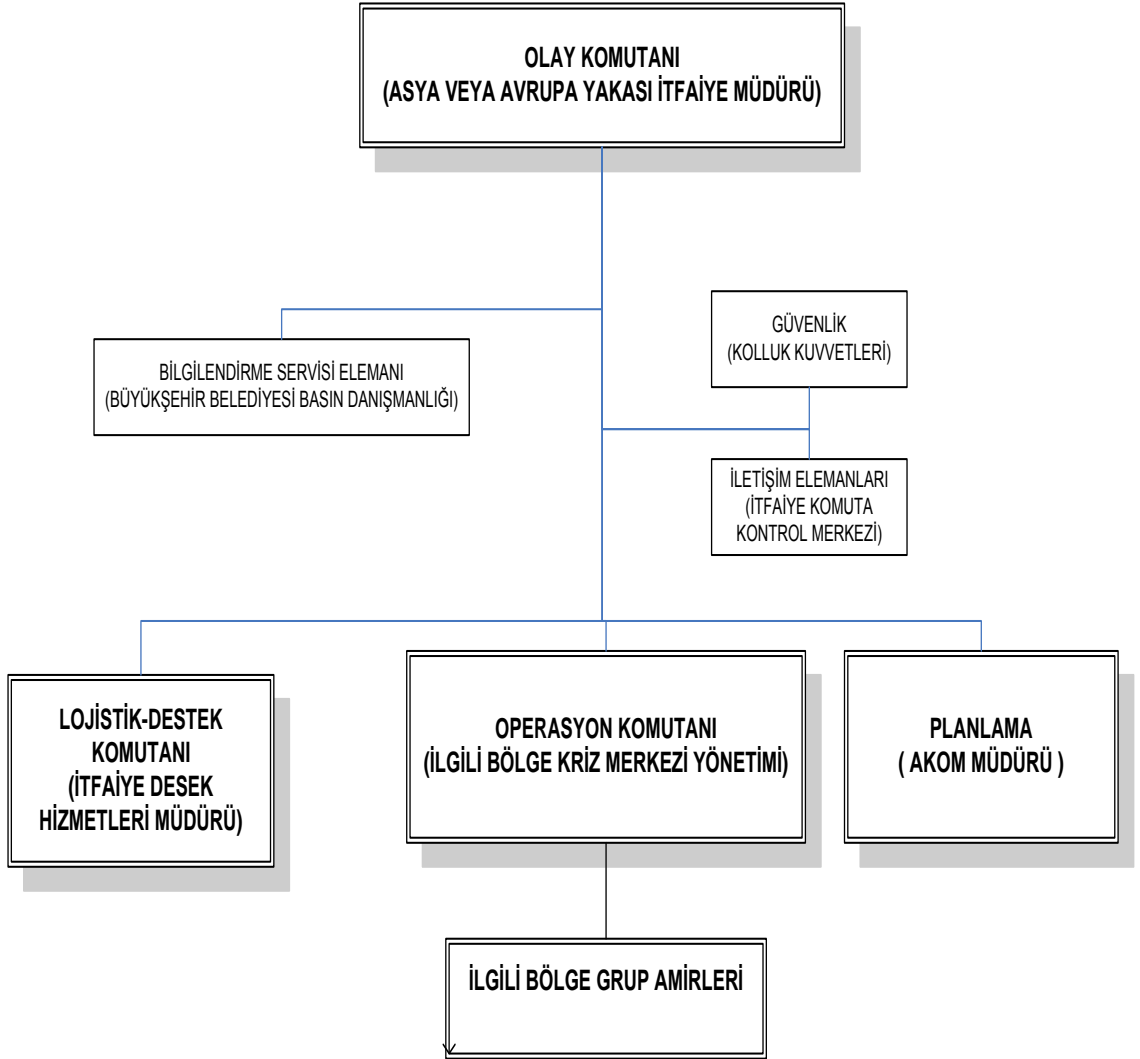

Şekil 4.6 : Olay yerine müdür yardımcısı gelmesi halinde önerilen OKS Modeli

4.1.6 Olayın Avrupa Veya Asya Bölgesinde Gelişmesi Halinde

Acil durumun oluşması ve duyurulması ile birlikte Bölge İtfaiye Müdürü ve Müdür Yardımcılarının katılımıyla Müdürlük Merkezinde veya uygun görülen yerde toplanarak kriz merkezi yönetimi oluşturulur. Şekil 4.7' deki sistem oluşturulmalıdır.

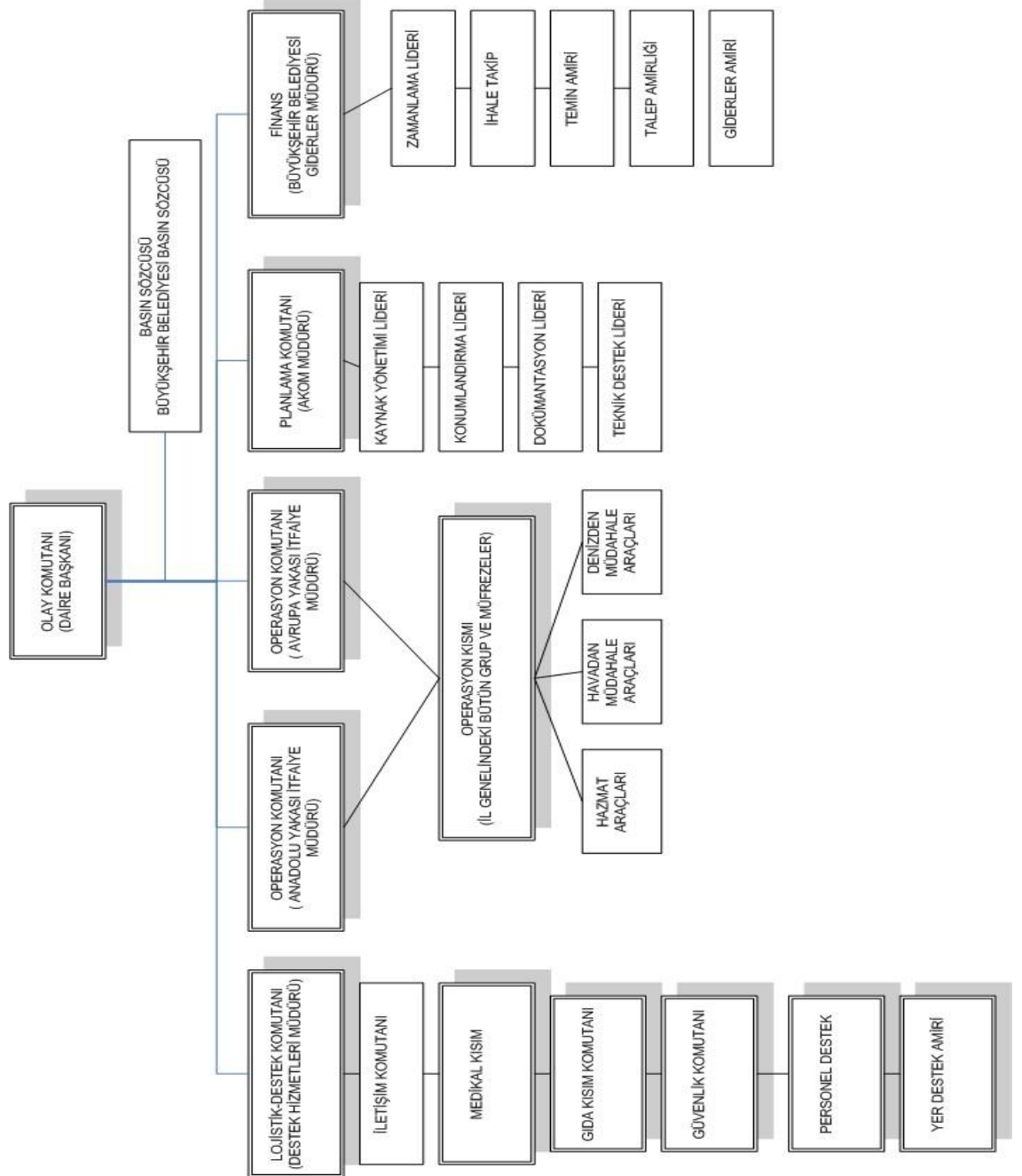
Kriz yönetim merkezleri ilgili bölgedeki müdür yardımcılarının katılımı ile oluşturulan birimlerdir.

Şekil 4.7 : Olay yerine müdürün gelmesi halinde önerilen OKS modeli

4.1.7 Olay Komutanı Daire Başkanı Olması Halinde

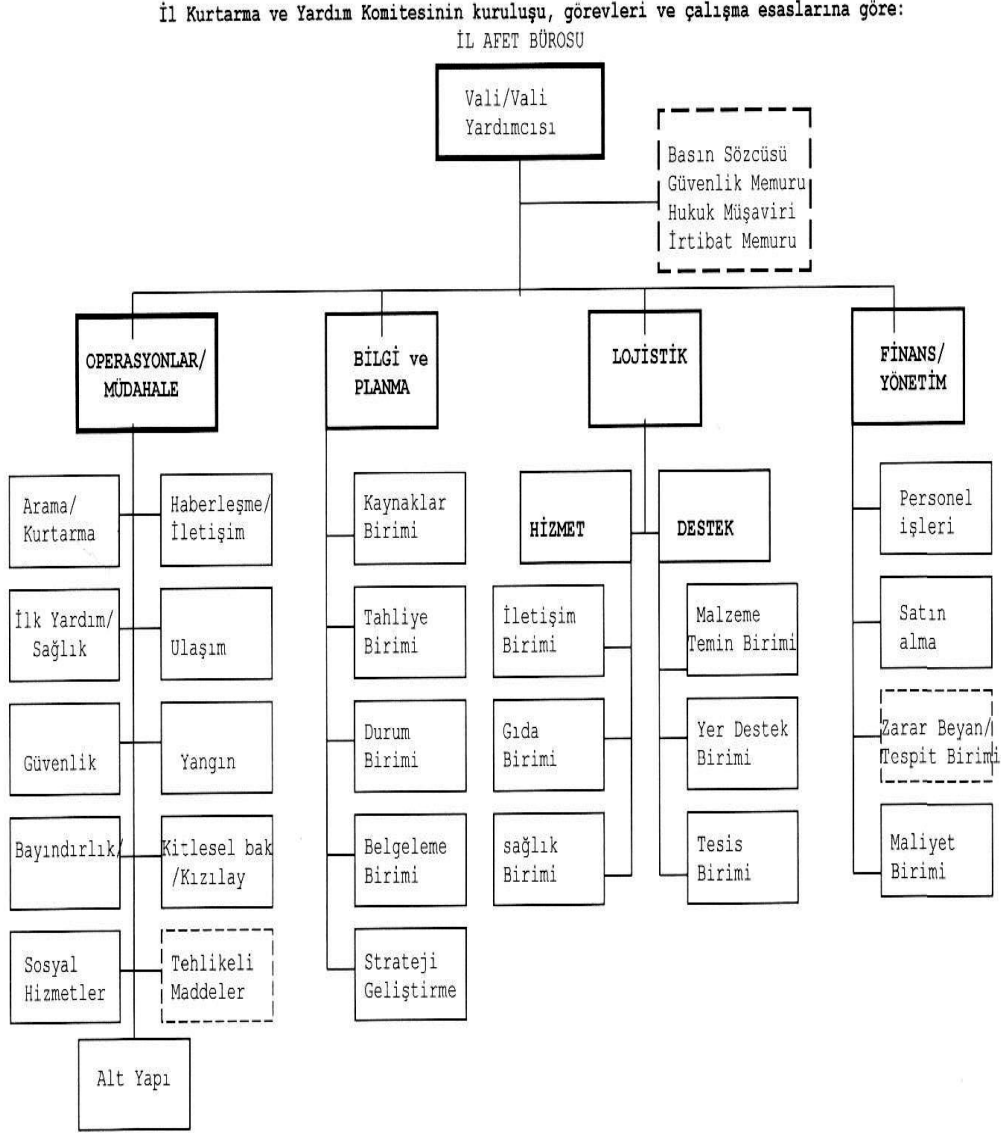
İstanbul çapında meydana gelebilecek birçok yerde aynı anda ortaya çıkan terör veya afetlerden meydana gelen yangınlarda olay komutanı İtfaiye Daire Başkanı olur ve ekipleri Şekil 4.8' deki gibi yönlendirir.

Şekil 4.8 : Olay komutanının daire başkanı olması durumunda önerilen OKS Modeli

4.1.8 Olay Komutanının Vali Olması Durumunda

Yangın olayının çok büyüyüp komutanın il genelinde komutanın valiliğe geçmesi durumunda şekil 4.9' daki durum ortaya çıkar ve itfaiye teşkilatı operasyon kısmına geçer.

Şekil 4.9 : 7126 sayılı sivil savunma kanunu, 01.04.1988 gün ve 88/12777 sayılı afetlere ilişkin acil yardım teşkilatı ve planlama esaslarına dair yönetmeliğe göre olay komut sistemi (Kadıoğlu, M., 2008)

Bu sayede mevcut durumda ki;

- Kavram kargaşası
- Karışık organizasyon yapısı
- Birbirinden habersiz gruplar veya personel
- Dağınık komuta
- Kısmi komuta yapısı
- Görülen kısma müdahale etmek
- Kısımlara ayrılmış olay mahalli
- Kaynak kullanımındaki eksiklikler yerine

Geliştirdiğimiz modellerde;

- Ortak Terminoloji
- Modüler Organizasyon Yapısı
- Entegre Olmuş İletişim Yapısı
- Komuta Birliği
- Birleştirilmiş Komuta Yapısı
- Birleştirilmiş Olay Eylem Planları
- Yönetilebilir Yetki Alanı
- Önceden Belirlenmiş Olay Komuta Tesisleri
- Etkin bir kaynak yönetimi sağlanacak, dışarıdan yardıma gelen personel, donanım ve kaynaktan maksimum düzeyde fayda sağlanacaktır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yangın başlangıcı ile bitişi arasındaki süre bazen saatler olsa da insan yaşamı anlık bir meseledir. Günümüzde Türk İtfaiyesi özellikle İstanbul İtfaiyesi araç ve gereç ihtiyacını Avrupa Standartlarına ulaştırmak istemektedir. Gelişmiş birçok ülkenin itfaiyesinde olmayan inanç, fedakârlık ve özveri ile çalışan İstanbul İtfaiyesinin yoğun trafik, olay yerindeki yapı hakkında bilgi ve öngörüye sahip olması lazım gelir. Bu yüzden;

- a) Alt yapısı hazırlanmış olan Coğrafi Bilgi Sistemleri ile olayın meydana geldiği yapı, yaklaşık olarak o yapıda yaşayan insan sayısı, ulaşım, trafik yoğunluğu ve konumlanması hakkında bilgilerden faydalanılmalıdır.
- b) İtfaiye araçlarının trafik yoğunluğu hakkında anlık bilgi verebilen, yapıların iç oluşumu güncel ve yüksek çözünürlüklü resimlerini ihtiva edebilen navigasyon sistemlerine sahip olmaları gerekmektedir.
- c) Alt-üst ilişkisini sağlayacak iletişim sistemleri kullanarak daha net ve hızlı bir şekilde ihtiyaçlarını gidermelidir. Destek işlerinden sorumlu olan Başşoför'ün bir telsiz ve telsiz kodunun olmayışı destek hizmetlerinde ihtiyaçları karşılama konusunda zaman kaybedilmesine sebep olur.
- d) Bir diğer sorun olay yerine giren itfaiyecilerin yangını bulup, tekrar geri dönerek yangına müdahale etmek için suyun açılmasını istemesi veya bir başka gerece ihtiyacı olduğu zaman geri dönmesidir. Bu zaman ve güç kaybına, yaralanmalara, mal-can kayıplarının artmasına neden olabilir. İstanbul İtfaiyesinin bazı pilot bölgelerde denemekte olduğu, yangın söndüren ve kurtarma yapan itfaiyecilere kask ve temiz hava solunum cihazında kullanılabilen telsizlerden yardım alınmalıdır. Bu telsizler kısa mesafelerde sadece olaya müdahale etmek için kullanılabilir. Telsiz frekansları kısa mesafelerde (maksimum 2-3 km) olay yeri komutası için kullanılmalıdır. Üst amir alttaki bütün çalışanlar ile iletişime geçebilmelidir.
- e) Bunun yanı sıra olay yerindeki amir ve çalışan sayısı hakkında bilgiler tutulmalıdır. Olay yerine gelen amirler kendilerini tanıtmalı, yapacağı görev ve sorumlulukları hakkında bilgi edinmeli ve en önemlisi belirlenen görev ve görev bölgesi dışındaki olaylara müdahale etmemeye çalışmalıdır.

Çalışmamda Türkiye'deki en büyük itfaiye teşkilatı İBB bünyesinde bulunduğu için geliştirmek istediğim modelleri bu itfaiye teşkilatında uyguladım. Genel itibari ile diğer itfaiye teşkilatlarında da bu model uygulanabilir. Birçok yangına gidip olay yerindeki eksiklikleri gözetlemeye çalıştım. Grup amirleri ve müdür yardımcıları ile fikir alışverişinde bulundum.

Bu çalışmalarım sonucunda birçok kişi tarafından bir sistemin olduğunu yalnız uygulama kısmında bazı sorunlar ve de bu uygulamayı resmiyete dökcek bazı sıkıntıların olduğu sonucuna varılmıştır. Çözüm yollarını yine İtfaiye teşkilatındaki amirlerimden edinmeye çalışılmıştır.

İnsan yaşamının devletler için maddi ve manevi önemli sebepleri vardır. Bu yüzden insan yaşamının korunmasını sağlayan kurumlara özen gösterilmeli, önündeki engeller kaldırılmalı ve gelişmeleri sağlanmalıdır. Bir siyasi görüşe sahip olan belediye başkanlarının halk sağlığı ve yaşamı konusunda çalışmalar yapması, vatandaşlar arasında ayırım yapmadan çalışmalarını devam ettirmeleri görevleri gereğidir. Yalnız itfaiye, acil yardım, polis gibi kurumlar belediyeler bünyesinde bulunmamalıdır. Her ne kadar Büyükşehir Belediyelerinde itfaiyeciler bayrak asma, lağım açma, park, bahçe ve yol sulama işleri ile uğraşmasalar bile küçük il ve ilçelerde halen bu işlerde görevli personel itfaiyecilerdir. İtfaiye Teşkilatının müdahale etmesi gereken olaylar belirtilmişse de bu kısımda yeniden bir düzenleme yapılmalı ve Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konan itfaiye teşkilatı yönetmeliğinin, k bendinde belirtilen "Belediye başkanının verdiği diğer görevleri yapmak" kısmı çıkarılmalıdır görüşü edinilmiştir.

İtfaiyecilik gelişmiş birçok ülke üniversitelerinde bir Mühendislik dalı olarak görülmektedir. İtfaiye Teşkilatına atanacak yöneticilerde yöneylem araştırması eğitimi verilmelidir. Bu yöneticilerde analitik düşünme yeteneği bulunmalıdır. Yangın olayının başlangıcının ve bitişinin bir proje olduğunu düşünürsek bu konuda Alniak (2009, s. 39);

1. Güçlü bir teknik geçmişe sahip olması,
2. Dikbaşlı bir yönetici olması,
3. Olgun bir birey olması,
4. Anında görev almaya uygun olması,
5. Üst yöneticilerle iyi ilişkiler içinde olması,
6. Proje takımını mutlu kılabilen yetenekte olması,
7. Birkaç farklı bölümde çalışmış olması gerekir demektir.

Yakın bir tarihte de İtfaiyeler, Acil Yardım ve Can Kurtarma, Sivil Savunma, Türk Arama ve Kurtarma Birliği gibi kurumlar Acil Durum Yönetim Başkanlığına bağlanması gerekmektedir. Bu sayede diğer kurumlar ile eş güdümlü olarak çalışmalar yapılabilir ve Türkiye'deki İtfaiye Teşkilatı belli bir standarda sahip olur. Türkiye İstatistik Kurumunun (Anon 2009) verilerine göre ülke nüfusunun % 75, 5'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Toplam nüfusun % 75, 5'i (54. 807. 219 kişi) il ve ilçe merkezlerinde ikamet ederken, % 24, 5'i (17. 754. 093 kişi) belde ve köylerde ikamet etmektedir. Eldeki veriler doğrultusunda kentsel nüfusun kırsal nüfustan 3 kat daha fazla olduğu sonucu anlaşılmaktadır. Kentsel nüfusun yardımına en hızlı şekilde müdahale edecek ekipler itfaiye ekipleri olduğu görülür. Bu yüzden Acil Durum Yönetim Başkanlığının Müdahale Daire Başkanlığı'na itfaiye teşkilatında çalışmış bir personel atanmalıdır. Bu personel yıllık olay ortalaması 2000 olan bir itfaiye biriminde minimum 5 yıl çalışmalıdır. Elde ettiği deneyimler ile olaylara müdahale konusunda heyecan, korku, tecrübesizlik gibi durumlarda azalmalar görülür.

Ateş dolayısıyla yangın canlı bir varlık gibi değişkendir, zamanla değişir ve farklı bir biçimde karşımıza çıkar. Bizim de oluşabilecek bu farklı biçimlere karşı önceden önlem almamız gerekir ve böylece ileride oluşabilecek problemlere karşı tedbir almış oluruz. Bu mücadele ise mükemmelliğe ulaşma yolculuğudur. Gelişmiş ülkeler yangınla mücadeleye başlamak için dumanı görmeyi beklemez.

Türkiye'deki yangına müdahale daha çok, yangından sonra en kısa zamanda ve en etkin biçimde müdahale prensibine göre kurulmuştur. Ama yurt dışındaki itfaiye ve yangınla

mücadele tekniklerini incelediğimizde karşımıza çıkan temel prensip; yangından sonraki müdahale sadece işin yarısı, diğer bölümü ise yangından önceki önleyici önlemler, örneğin tutuşturucu ve de yanıcı maddeyi aynı ortamda bulunmasını önlemek, bu temel önlem toplumun geneline ve temeline derinden işlemiştir. Yapı güvenliği İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde en üst seviyede tutulur, duman ve yangın alarmlarının bulunmadığı ev veya iş yerleri bulmak neredeyse imkânsızdır. Bu sadece devlet politikası olarak değil de halkın bilinçlenmesi ve de kendini yangından korumasıdır.

Türkiye’de çocukluktan başlayarak bu bilincin oluşturulması gerekmektedir. Henüz ilköğretim okullarımızdaki yangın güvenliği bile yeterli seviyeye ulaşmamışken, bu okullarda yetişen çocuklarda yangın bilinci oluşturmak mümkün değildir. Türkiye’deki okullarda müfredata güvenlik ve yangın dersleri konulmalı. Bu öğrencilere hazırda bulunan yangın güvenliği anketleri ödev olarak verilip evdeki yangın tehlikesi potansiyeli ölçülmeli ve gerekli önlemler öğrenciler ile ebeveynlere anlatılmalı. Yangın bilincin kazandırılması ile bu kişilerin ileriki yaşantılarında sahip olacakları oto kontrol sayesinde, binlerce hayat ve milyarlarca lira kurtarılabilir. Gelişmiş ülkelerde bu bilinç büyük acılar sonucunda oluşmuştur.

Türkiye’deki büyük Marmara depremi nasıl bizde deprem bilinci oluşturduysa gelişmiş ülkeler de büyük yangınlardan sonra radikal kararlarla daha etkin bir mücadele başlatmışlardır.

Depremden sonra inşaat firmaları daha sıkı bir şekilde denetlenmekte ve ilkokullarda deprem dersleri verilmektedir. Zorunlu deprem sigortası ve bunun gibi birçok önlemin hayata geçmesi için ülke olarak büyük bir felaketi bekledik. Ülkemizde de Deprem Sigortası zorunlu hale getirilerek yapı güvenliği denetimi ve oluşabilecek hasarlar sigorta şirketlerine yüklendi. Benzer bir prosedür Türkiye’nin yangın politikasına temel oluşturabilir ve böylece ülkenin yanıp giden hayatları ve kaynakları daha etkin bir şekilde korunabilir. Doğal olarak, sigorta primleri evin veya iş yerinin riskine göre artıp azalacaktır, bu da mülk sahiplerini daha etkin önlem almaya yönleltecektir.

Şeytanın en büyük hilesi, kendini var olmadığına inandırmasıdır. Yangın ve deprem gibi diğer felaketler bize nefesimiz kadar yakın ve bu gibi felaketlere karşı her zaman hazırlıklı olmalıyız. Bu bilincin dolayısıyla otokontrolün oluşması için hükümetlere ve topluma büyük görevler düşüyor. Herkes kendi evini ve iş yerini denetlerse, bulduğu potansiyel riskleri ortadan kaldırırsa, Türkiye'deki yangın büyük oranda önlemiş olur.

Bu konuda bir çalışma yapmak isteyenlere önerim; Türkiye'deki itfaiye teşkilatının belirli bir standarda bağlı olmamasından dolayı, öncelikle ilgili bölgedeki itfaiye teşkilatının yapısını incelemeleridir. Bunun yanı sıra teknoloji kullanımı, otel tedbirlerinin iş yerinde ve evlerde uygulanması konuları incelenmelidir. İtfaiyecilik mesleğine bilimin değişik dallarının entegre edilmesi, kimyacılar, endüstri mühendisleri ve fizikçilerden bilgi alış-verişinde bulunulmasını sağlayacak sistemler düşünülmelidir. İtfaiye personelinin boş zamanlarını gece ve gündüz eğitimleriyle değerlendirilmesi ve yangınla ilgili iletişim teknolojileri araştırılmalıdır. Bu konuların dışında İtfaiye teşkilatında AR-GE oluşturulması, itfaiye teşkilatının ilk amacının yangını önlemek, yangın çıkması durumunda en kısa sürede önlenmesi konularının araştırılması hakkında çalışmalar yapılmalıdır. İtfaiyecilerin, işlerini daha kolay yapmasını sağlamak için sosyologlardan olay yeri pedagojisi ve olay yerindeki itfaiyecilerin fizyolojik eğitimleri konuları çalışılmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

FEMA, HAZUS99 Technical Manual, Federal Emergency Management Agency, Washington, D.C., 1999.

J. W. HANDMER and D. J. PARKER, "British Disaster Planning and Management: An Initial Assessment", Disasters, Vol. 15, No. 4, 1991.

Sürelî yayınlâr

Dispatch mazine online,2007 <http://www.911dispatch.com/info/ics/index.html> [erişim tarihi 11 Haziran 2010] s. 1

Diğer yayınlar

- Anonim, (2000) Kanunlar Yönetmelikler ve Kararnameler, Afet İşleri Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- Auf der Heide, E., 1989. Disaster Response : Principles of Preparation and coordination. *Ariadne*, [online] **Chapter 7** (1), 1989. Available at: <http://orgmail2.coedmha.org/dr/DisasterResponse.nsf/section/07?opendocument&home=html> [cited 04 July 2010].
- Belediye İtfaiye Yönetmeliği (26326 s. y.). **Resmi Gazete**, 14574; 21 EKİM 2006
- Bener, A.B., 2005: Afette Bilgi Teknolojileri ve Kullanımı; Kadioğlu M. ve Özdamar, E., eds, “*Genel Afet Yönetimi Temel İlkeleri*” içinde, JICA Yayınlar No: 1, Ankara.
- Binaların yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (26735 s. y.). **Resmi Gazete**, 12937; 27 aralık 2007
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (27344 s. y.) **Resmi Gazete**, 27344; 09 EYLÜL 2009
- D.A Thomas and M. E. Alexander. 2011. Fire management today. US Forest Service <http://www.fs.fed.us/fire/fmt/>
- Department for Communities and Local Government on behalf of the Controller of Her majesty's Stationery Office, 2008, *Fire service manual volume 2 fire service operations*, 3 baskı, The Stationery Office.
- Erdoğan, Ş. ve Sekmen, A., 2008. *İtfaiye Teşkilatı Hizmet Klavuzu*. İstanbul, ss. 17-21.
- ERGÜNAY, O., 2004: Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? (16.08./2004) <http://www.psikolog.org.tr/bulten>.
- FEMA (1992), FEDERAL RESPONSE PLAN, 9230.1-P Supersedes FEMA.
- İBB, İtfaiye Daire Başkanlığı, 2007, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/ItfaiyeDB/Pages/AnaSayfa.aspx> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 1.
- İBB, Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü, 2007, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/ItfaiyeDB/Pages/AnaSayfa.aspx> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 1.

- İBB, Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü, 2007, <http://www.ibt.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/ItfaiyeDB/Pages/AnaSayfa.aspx> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 1.
- İBB, İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü, 2007, <http://www.ibt.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/ItfaiyeDB/Pages/AnaSayfa.aspx> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 1.
- İBB, Afet Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü, 2007, http://www.ibt.gov.tr/sites/akom/Documents/gorev_tanimi.html [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 1.
- Jiang, X., Hong, J. I., Takayama, L. A. & Landay J. A., Ubiquitous Computing for Firefighters: Field Studies and Prototypes of Large Displays for Incident Command, *Makale*, University of California, Group for User Interface Research Computer Science Division, Stanford University, Department of Communication, University of Washington Seattle, DUB Group Dept of Computer Science and Engineering
- Command, *Makale*, University of California, Group for User Interface Research Computer Science Division, Stanford University, Department of Communication, University of Washington Seattle, DUB Group Dept of Computer Science and Engineering
- Kadıoğlu, M., 2008: Belediye Çalışanları için Afet Acil Durum Planlaması; Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler), "Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri"; s. 185-208, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.
- Kadıoğlu, M., 2008: Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri, s. 1-34. Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., eds., 'Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri', JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Mart-2000 Ankara.
- Kılıç, A.. 2010. Duman kontrol gerekliliği. www.yangin.org http://www.yangin.org/dosyalar/duman_kontrol_gerekliligi.pdf [erişimtarihi 24.01.2011]
- National Wildfire Coordinating Group, 2004, <http://www.nwcg.gov/pms/pubs/410-1/410-1.pdf> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s. 125-135.
- Özmen, B. M. Nurlu, H. Güler (1997): Coğrafi Bilgi Sistemi ile Deprem Bölgelerinin İncelenmesi, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Şahin, M., 2002: Ulusal UAS-CBS Bazlı Veri Tabanı Ve Afet Yönetimi Odaklı Karar Destek Sistemi Standardının Oluşturulması Projesi, İTÜ Afet Yönetim Merkezi.
- Türkiye İstatistik Kurumu, 2009, *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları - Dönemi: 2009* <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6178> [erişim tarihi 04 Haziran 2010], s.1

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Veysel KIRMIÇ
- Sürekli Adresi** : İBB Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü
- Doğum Yeri ve Yılı** : Şanlıurfa \ 1981
- Yabancı Dili** : İngilizce
- İlk Öğretim** : Cengiz Topel İlkokulu 1992
- Orta Öğretim** : Şanlıurfa Anadolu Lisesi 2000
- Lisans** : Yıldız Teknik Üniversitesi 2005
- Yüksek Lisans** : Bahçeşehir Üniversitesi 2011
- Enstitü Adı** : Fen bilimleri Enstitüsü
- Program Adı** : Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi
- Yayımları** : İtfaiyede olay yeri komuta sistemlerive İstanbul modeli önerisi
- Çalışma Hayatı** : İBB Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü 2009-
İBB Coğrafi Bilgi Sistemi Müdürlüğü 2007-2009